

Nr 25.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 8 januari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—12:o.

GUSTAF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 januari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström, anholder att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

1:o.

Kronoegendomen 3/4 mantal Haggård nr 1 litt. A i Estuna socken av Stockholms län är till den 14 mars 1932 utarrenderad mot en årlig arrendeavgäld av 1,050 kronor. *Haggård nr 1 i Stockholms län.*

Å egendomen hölls arrendeuppskattning under år 1929. Av det vid förrättningen upprättade instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en av t. f. distriktslantmätaren John Svärdson år 1922 upprättad karta över egendomen jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen omkring 9 kilometer från Norrtälje, innehåller en areal av 45.97 hektar, därav 23.564 hektar tomt och åker, 22.204 hektar avrösningsjord och 0.202 hektar impediment.

Torp eller lägenheter finnas icke å egendomen.

Egendomens åkerjord ligger fördelad i två skiften, det ena invid gården omfattande 15.941 hektar, bestående av lera på mobotten, lermylla på lerbotten samt något klappermylla på mobotten, ganska mycket uppfyllt av stenimpediment; det andra skiftet, ängsskiftet, omfattar 6.775 hektar, bestående till en fjärdedel av lermylla på lerbotten och till tre fjärdedelar av svartmylla på grådy.

Av åbyggnaderna är boningshuset medelgott, de övriga dåliga.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 23 juli 1920 har vattenfallsstyrelsen medgivits tillstånd att hava elektriska högspänningsledningar framdragna över egendomen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava under år 1929 besiktigat egendomen samt på grund av egendomens dåliga åbyggnader föreslagit egendomens försäljning, därvid densamma med sin förhållandevis obetydliga areal ansetts böra upplåtas i en lott.

Uppskattningsmännen hava biträtt de sakkunnigas försäljningsförslag och saluvärderat egendomen till 27,400 kronor, därav 9,103 kronor för växande skog. För den händelse egendomen skulle bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas hava uppskattningsmännen åsatt densamma ett arrendevärde av 900 kronor. Uppskattningsmännen vitsorda, att egendomens arrendator, J. R. Johansson, som innehaft arrendet sedan den 14 mars 1923, skött egendomen väl. Sålunda hade Johansson under arrendetiden dels uppfört en byggnad av stolpar och bräder under tak av cementtegel, innehållande vedbod, materialbod, hemlighus och tvättstuga, dels ock borttagit ett betydande antal stenar ur åkern genom sprängning eller bortkörning. Uppskattningsmännen anse särskilda föreskrifter om egendomens användning vid dess försäljning icke vara behövliga, liksom icke heller något villkor om återköpsrätt från kronans sida påkallat. För den händelse emellertid dylik återköpsrätt skulle befinnas lämplig, hava uppskattningsmännen föreslagit en nedsättning av saluvärdet med tio procent.

Överjägmästaren har ansett de vid skogsvärderingen använda virkesprisen under nuvarande konjunkturer alltför höga. Skogsvärdet borde enligt överjägmästaren nedsättas till 6,832 kronor.

Med det av överjägmästaren föreslagna reducerade värdet å skogen skulle egendomens saluvärde, i avrundat tal, bliva 25,200 kronor.

Arrendatorn Johansson har förklarat sig icke vilja inlösa egendomen till det åsatta saluvärdet, 25,200 kronor.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 20 november 1931 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anført, att styrelsen på grund av egendomens dåliga byggnadsbestånd ansett sig i likhet med värderingsmännen böra tillstyrka egendomens försäljning. Enär nuvarande arrendatorn av egendomen icke önskade inlösa densamma till det åsatta saluvärdet, har styrelsen föreslagit, att egendomen skulle säljas å offentlig auktion till den högstbjudande. Styrelsen har låtit föranstalta om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1933.

Även jag tillstyrker, att egendomen säljes såsom en lott. Egendomens arrendator J. R. Johansson, som den 14 mars 1933 innehaft egendomen på arrende i 10 år, har, enligt vad framgår av handlingarna i ärendet, med energi och målmedvetet arbete befrämjat egendomens jordbruk. Han har emellertid förklarat sig ej vilja köpa egendomen till det föreslagna saluvärdet av 25,200 kronor, och med anledning härav har domänstyrelsen föreslagit, att egendomen skulle säljas utan att stadgat hembud gives arrendatorn. Jag finner sådant frångående av hembudsreglerna icke lämpligen böra ske samt anser det vara önskvärt, att arrendatorn må bliva köpare av egendomen. Vid försäljning med hembuds rätt för arrendatorn synes anledning föreligga för jämkning nedåt av det föreslagna saluvärdet, och att i samband härmed förbehåll om återköps rätt stadgas. För min del vill jag ifrågasätta, att saluvärdet i dylikt fall bestämmes till 21,400 kronor, vilket belopp utgör det av domänstyrelsen tillstyrkta saluvärdet med ett avdrag av ungefär 15 procent med hänsyn till kronans återköps rätt. Därest arrendatorn ej begagnar sig av hembuds rätten, torde området få säljas på sätt domänstyrelsen föreslagit.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Haggård nr 1 litt. A i Estuna socken av Stockholms län må med tillträdes rätt den 14 mars 1933 försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. *antingen* med ett saluvärde av 21,400 kronor och hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator, J. R. Johansson, samt med förbehåll om skyldighet för köparen att använda området för jordbruk och om rätt för kronan att under en tid av tio år från tillträdet köpa området åter enligt lagen om återköps rätt till fast egendom *eller*, därest Johansson ej begagnar sig av hembuds rätten, med ett saluvärde av 25,200 kronor enligt 15 § i sagda förordning, under villkor i övrigt i vartdera fallet, *att* fastigheten överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrende-kontrakt skall av arrendatorn avlämnas, *att* köpare berättigas att utan ersättning bekomma det foder, som arrendatorn kontrakt senligt är skyldig att avlämna vid arrendetidens utgång, *samt att* köpare av fastigheten har skyldighet att respektera den vattenfallsstyrelsen medgivna rätt att hava elektriska högspänningsledningar framdragna över egendomen.

2:o.

Äckelsta nr 3
i Stockholms
län.

Kronoegendomen 1 mantal Äckelsta nr 3 i Skepptuna socken av Stockholms län är jämlikt kontrakt den 1 augusti 1924 utarrenderad till den 14 mars 1932 mot en årlig avgäld av 1,730 kronor.

Å egendomen har år 1929 hållits uppskattningsförrättning, och har egendomen tillika besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga. Av handlingarna i ärendet, däribland en av t. f. distriktslantmätaren R. Malmberg över egendomen år 1921 upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen omkring 20 kilometer från Rosersbergs och 15 kilometer från Frösunda järnvägsstationer, innehåller — oberäknat en jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 april 1904 från egendomen försäld och avstyckad, Marielund nr 1 benämnd lägenhet om 0.5109 hektar — en areal av 114.3940 hektar, därav 77.6740 hektar inrösningsjord, 36.0700 hektar avrösningsjord och 0.6500 hektar impediment.

Å egendomen finnas dels en lägenhet, Nybygget, vid allmänna landsvägen och egendomens gräns mot norr, dels ock ett torp, Smedstorp, beläget i kanten av egendomens åkerjord invid egendomens östra skogsskifte. Lägenhetens byggnader tillhöra huvudgårdens arrendator. Husen å torpet ägas av kronan.

Egendomens åker, som är förlagd i stora sammanhängande fält, består av lerjord samt lättare sandmylla. Ången utgöres av en linda utefter en genom ägorna rinnande bäck. Skogen består av blandad barrskog av god slutenhet men är tämligen kortvuxen.

Egendomen deltagar i Vasa-Eka dikningsföretag av år 1926 samt äger dels tillsammans med övriga till Äckelsta by hörande hemman del i vallgata och lertag, dels ock andel i Seminghundra härads allmänning med en årlig utdelning av 30 kronor.

Huvudgårdens byggnader äro goda. Byggnaderna vid Smedstorp äro däremot gamla, små och otidsenliga samt i trängande behov av ombyggnad.

Kronojordstyckningssakkunniga hava förordat försäljning av egendomen, antingen hel eller uppdelad.

Uppskattningsmännen hava, med anledning av till dem från egendomens arrendator, C. Höglund, och ägaren till lägenheten Marielund, Hildemar Josefsson, inkomna framställningar, uppgjort två alternativa förslag till egendomens försäljning och uppdelning.

Alternativ I innebär egendomens försäljning i tre olika lotter, nämligen

1) lägenheten Nybygget, å förenämnda karta motsvarande ägofigurerna nr 31—33, med en sammanlagd areal av 0.4640 hektar,

2) ett område, å kartan motsvarande ägofiguren nr 29, med en areal av 0.6740 hektar avrösningsjord, avsett att sammanläggas med lägenheten Marielund,

3) egendomen i övrigt.

Alternativ II innebär egendomens försäljning i fyra lotter, nämligen

1) lägenheten Nybygget,

2) ägofiguren nr 29,

3) Smedstorp, omfattande viss, å kartan med blyerts angiven del av

ägofigur nr 82 samt hela ägofigurerna nr 83—95, 116—118 och 123—125, med en sammanlagd areal av omkring 14.63 hektar, därav 9.65 hektar åker och äng samt 4.38 hektar skogsmark,

4) egendomen i övrigt.

Lotterna hava av uppskattningsmännen föreslagits skola försälas med full äganderätt samt åsatts följande saluvärden, nämligen lägenheten Nybygget 500 kronor, ägofiguren nr 29 150 kronor, Smedstorp 8,000 kronor samt egendomen i övrigt 59,400 kronor.

För den händelse förbehåll om återköpsrätt skulle göras beträffande Smedstorp och huvudgården, föreslå uppskattningsmännen en nedsättning i deras saluvärden till 7,200 kronor för Smedstorp och 53,460 kronor för huvudgården.

Vederbörande överjägmästare har tillstyrkt egendomens försäljning.

Mot uppdelningsförslagen har *överlantmätaren* i länet framställt anmärkningar i vissa avseenden. Sålunda hava lägenheten Nybygget samt det till utökning av lägenheten Marielund avsedda området av honom befunnits till sina gränser olämpliga. Ej heller kunde den form, som givits åt lotten Smedstorp, anses tillfredsställande ur jorddelningslagens synpunkt. Emellertid har överlantmätaren tillagt, att med avseende på dessa två fastigheters tilltänkta form en jämkning med lätthet kunde ske, som gjorde dem acceptabla ur berörda lags synpunkter i nyss nämnda hänseende. Överlantmätaren har därjämte förklarat sig hysa tvekan om, huruvida försäljningslotten Smedstorp kunde anses hava erhållit erforderlig skogsmark.

Med anledning härav och sedan förenämnde Höglund, som arrenderat huvudgården sedan år 1916, förklarat sig helst vilja, därest köpeskillingen bleve för honom överkomlig, förvärva hela egendomen med undantag av det område, som eventuellt kunde komma att tilläggas lägenheten Marielund, har *domänintendenten*, på anmodan av domänstyrelsen, den 15 juni 1931 avgivit nytt förslag till egendomens uppdelning och försäljning. Däri föreslås, att med lägenheten Marielund skulle sammanläggas, förutom den av uppskattningsmännen förordade ägofiguren nr 29, jämväl de delar av ägofigurerna nr 23 och nr 24, som å kartan angivits med blyertslinjer. Områdets areal skulle därigenom komma att utökas med 0.25 hektar åker eller till 0.9240 hektar, varjämte dess saluvärde skulle höjas från 150 med 200 kronor till 350 kronor.

Saluvärdet å återstående delen av egendomen, som sålunda skulle försälas till Höglund, skulle då bliva 67,700 kronor, därav för skog och skogsmark 14,000 kronor, men med hänsyn till de tryckta tiderna för jordbruket har domänintendenten föreslagit en nedsättning av saluvärdet till 62,500 kronor, vilket värde motsvarar gällande taxeringsvärde.

Såväl Josefsson som Höglund hava skriftligen förklarat sig villiga att till sålunda föreslagna saluvärden förvärva, Josefsson det till utökning av Marielund avsedda området och Höglund egendomen i övrigt.

Med skrivelse den 24 juli 1931 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid meddelat, att styrelsen uppdragit åt vederbörande länsstyrelse att ombestyrja egendomens skötsel intill den 14 mars 1933. För egen del har domänstyrelsen vidare anfört bland annat:

Med hänsyn till de jämförelsevis omfattande och kostsamma nybyggnader, som torde bliva erforderliga, därest egendomen komme att allt framgent bibehållas i kronans ägo för utarrendering, ansåge styrelsen det

vara för statsverket förmånligast att försälja egendomen, därvid styrelsen förordade egendomens försäljning i två lotter på sätt domänintendenten föreslagit. Styrelsen hade icke något att erinra mot de lotterna åsatta saluvärdena om 350 och 62,500 kronor. Lotterna borde med full och oinskränkt äganderätt upplåtas till Josefsson och Höglund.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget. Anledning att föreskriva villkor om återköpsrätt synes mig icke föreligga i förevarande fall. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Äckelsta nr 3 i Skepptuna socken av Stockholms län blivit fördelad i förberörda två lotter, desamma må var för sig med tillträdesrätt den 14 mars 1933 försälas i enlighet med bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

området om 0.9240 hektar med ett saluvärde av 350 kronor och med hembudsrätt enligt 11 § i förordningen för Hildemar Josefsson, samt

egendomen i övrigt (huvudgården) med ett saluvärde av 62,500 kronor och med hembudsrätt enligt 9 § i förordningen för egendomens nuvarande arrendator C. Höglund; åliggande det denne att svara för den egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande andelen av annuiteterna å lån från statens avdikningslånefond för Vasa-Eka dikningsföretag av år 1926.

3:o.

*Bärby nr 5 i
Stockholms
län.*

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Bärby nr 5 i Faringe socken av Stockholms län är enligt kontrakt den 26 september 1924 utarrenderad till den 14 mars 1932 mot en årlig avgäld av 1,125 kronor.

Egendomen har besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga, varjämte uppskattningsförrättning å egendomen hållits under år 1929. Av det över sistnämnda förrättning förda instrumentet ävensom övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en över egendomen år 1921 av t. f. distriktslantmätaren John Svärdson upprättad karta jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Faringe järnvägsstation, omfattar, med undantag av det från egendomen försälda s. k. Grindängsskiftet, två skiften, nämligen hemskitet och det 2 kilometer därifrån liggande ut- eller skogsskiftet, samt innehåller en areal av 81.9670 hektar, därav 37.6040 hektar inrösningsjord, 42.0840 hektar avrösningsjord och 2.2790 hektar impediment.

Akerjorden är belägen å hemskiftet men fördelad i två områden, ett större i skiftets norra del omkring själva huvudgården och ett mindre i skiftets södra del, den s. k. Nyckelvattensågan. Den består i sistnämnda skifte av grund dyjord och rödmylla på rödlera samt i övrigt av sandblandad mylla på sandbotten och molera. Ångsmarken utgöres till största delen av vattensjuk odlingsmark, glest bevoxen med skog.

Torp eller lägenheter finnas icke å egendomen.

Egendomens uthusbyggnader äro, förutom ladan, gamla och otidsenliga.

I anslutning till ett av kronojordstyeckningssakkunniga framlagt förslag hava uppskattningsmännen förordat försäljning av egendomen sålunda, att ett invid egendomens norra gräns liggande, å särskild karta angivet område om 0.0860 hektar av gårdstomten i enlighet med därom gjord framställning upplåtes till ägaren av angränsande hemman, K. G. Gustafsson, medan egendomen i övrigt upplåtes i en lott. Tomtområdet har av uppskattningsmännen åsatts ett saluvärde av 200 kronor. Återstoden av egendomen har saluvärderats till i runt tal 29,800 kronor, därav för skog och skogsmark 14,100 kronor. För underlättande av egendomens försäljning borde av ståndskogen undantagas en virkeskvantitet om 325 kubikfamnar. Saluvärdena hava, enligt vad domänintendenten till domänstyrelsen muntligen uppgivit, i övrigt beräknats under förutsättning, att egendomen försäljes i fullgott skick. Egendomens senast fastställda taxeringsvärde utgör 30,300 kronor, därav för skogen 5,100 kronor.

Uppskattningsmännen hava icke funnit anledning föreslå särskilda villkor för försäljningen eller göra förbehåll om återköpsrätt för kronan. Skulle likväl beträffande huvudgården återköpsrätt anses böra förbehållas kronan, hava uppskattningsmännen föreslagit nedsättning av dennas nyss angivna saluvärde med 10 procent eller till, i runt tal, 26,800 kronor.

Överjägmästaren har tillstyrkt egendomens försäljning. Med hänsyn till nuvarande konjunkturer anser han dock värdet av skog och skogsmark böra nedsättas till 10,600 kronor.

Överlantmästaren, som tagit del av handlingarna i ärendet, har ur lantmäteriteknisk synpunkt intet haft att erinra mot den föreslagna uppdelningen av egendomen.

Med skrivelse den 21 augusti 1931 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del förordat egendomens försäljning i två lotter, på sätt uppskattningsmännen föreslagit. I fråga om saluvärdet å huvudgården anser styrelsen, med anledning av överjägmästarens yttrande, detta böra jämkas till 26,250 kronor. Mot saluvärdet å tomtområdet, 200 kronor, har styrelsen intet haft att erinra. Lotterna borde, enligt styrelsen, försäljas med full och oinskränkt äganderätt, tomtområdet mot kontant köpeskilling till förenämnde Gustafsson och egendomen i övrigt, enär nuvarande arrendatorn icke vore hembudsberättigad, å auktion till den högstbjudande. Under förmälan att styrelsen uppdragit åt länsstyrelsen att ombestyrja egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1933, hemställer styrelsen, att proposition i ämnet måtte föreläggas riksdagen.

Lika med domänstyrelsen anser jag egendomen böra försäljas i angivna två lotter med de av styrelsen föreslagna saluvärdena. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Bärby nr 5 i Faringe socken av Stockholms län må, uppdelad i följande två lotter, försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1933:

tomtområdet om 0.0860 hektar till hemmansägaren K. G. Gustafsson mot en köpeskilling av 200 kronor, att vid tillträdesdagen kontant erläggas till länsstyrelsen, som har att å området utfärda köpebrev, och med skyldighet för Gustafsson att vidkännas kostnaderna för områdets avstyckning och lagfart; samt

egendomen i övrigt, jämlikt 15 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., med ett saluvärde av 26,250 kronor och med rätt för köparen att bekomma det foder, egendomens arrendator enligt gällande kontrakt är skyldig att vid arrendets avträdande utan ersättning lämna, samt under förbehåll om rätt för kronan att under två år, räknat från och med tillträdesdagen, avverka och från egendomen bortföra eventuellt därstädes kvarvarande, i köpet icke ingående utsynad virkeskvantitet om 325 kubikfamnar.

4:o.

*Häggestad
nr 2 Norrgård
i Östergöt-
lands län.*

Kronoegendomen 1 mantal Häggestad nr 2 Norrgård jämte Häggestad nr 3, två utjordar, i Heda socken av Östergötlands län är med visst undantag utarrenderad till den 14 mars 1932 mot årligt arrende av 1,130 kronor. Härjämte är ett område av egendomen, som å en av förste lantmätaren Joh. Er. Linder år 1908 över egendomen upprättad karta betecknats med ägofigurerna nr 76—80, 80 a, 84, 85, 86, 87, 87 b och 89 samt delar av ägofigurerna nr 85 a, 88 och 88 a, utarrenderat till nämnda dag mot årligt arrende av 100 kronor.

Jämlikt kammarkollegiets beslut den 17 januari 1931 hava nämnda två utjordar såsom obefintliga uteslutits ur jordeboken.

Med anledning av förestående arrendeledighet hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1929 besiktigat egendomen, och har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Den 16 september 1929 har sedermera uppskattningsförrättning hållits å egendom i vederbörlig ordning. Av handlingarna i ärendet, däribland förberörda karta med tillhörande beskrivning ävensom tillägg till nämnda beskrivning, upprättad av distriktslantmätaren Ernst Nylander den 30 december 1930, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 30 kilometer från städerna Skenninge och Vadstena samt 5 kilometer från närmaste järnvägsstation Ödeshög, har en areal av 46.168 hektar, varav 25.755 hektar tomt och åker, 4.738 hektar äng, 14.656 hektar avrösningsjord och 1.019 hektar impediment.

Byggnaderna å egendomen äro i ganska gott stånd med undantag av fähus, oxhus och loge. Å egendomen behöver sålunda uppföras nytt ladugårds- och redskapshus.

Åkerjorden, som icke är täckdikad, består av ler- och sandmylla på ler- och grusbotten.

Egendomen har andel i häradsallmänning, och värderas den egendomen tillkommande andel av utdelningen från allmänningen av jägmästaren till 150 kronor för år.

Egendomens taxeringsvärde utgör 35,900 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava med hänsyn till uthusbyggnadernas vid egendomen mindre tillfredsställande skick föreslagit egendomens försäljning, och borde egendomen därvid lämpligast upplåtas i förenämnda två var för sig utarrenderade lotter.

Domänintendenten har förklarat, att någon framställning om förvärv av mark från ifrågavarande egendom icke inkommit. För övrigt lämpade sig egendomen icke för upplåtelser till egnahems- eller åbolägenheter.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. I likhet med kronojordstyckningssakkunniga funne nämnden på grund av nödvändigheten av uppförande av nybyggnader å egendomen det fördelaktigare för kronan att avyttra egendomen. Likaledes ansåge nämnden såsom de sakkunniga, att egendomen borde försälas i två lotter, huvudgården och utskiftet. De till upplåtelse föreslagna båda lotterna vore å nämnda av Linder upprättade karta ävensom i förenämnda av Nylander upprättade tilläggsbeskrivning betecknade huvudgården med litt. A samt utskiftet med litt. B, vilken sistnämnda lott för beredande av eget hem föresloges till avstyckning från egendomen. Lotterna hava saluvärderats på följande sätt.

Lotten litt. A (huvudgården). Areal 37.209 hektar, varav 22.002 hektar tomt och åker, 3.431 hektar äng, 10.906 hektar avrösningsjord och 0.87 hektar impediment. Saluvärde 31.100 kronor, därav 2,000 kronor för utdelning från allmänning och 1,664 kronor för växande skog; arrendevärde 1,395 kronor. Arrendatorn av egendomen, Th. Sten, vilken sedan år 1914 på ett förtjänstfullt sätt brukat egendomen, hade skriftligen hos nämnden förklarat sig önska förvärva lotten mot det åsatta saluvärdet.

Lotten litt. B (utskiftet, jordbrukslägenhet) beräknades vid avstyckningen komma att tilläggas följande ägofigurer å omförmälda karta, nämligen av nr 74 samt nr 76—89, motsvarande en areal av 8.959 hektar, varav 3.753 hektar tomt och åker, 1.307 hektar äng, 3.75 hektar betesmark och 0.149 hektar impediment. Saluvärde 4.310 kronor, varav 1,000 kronor för utdelning från allmänning och 46 kronor för växande skog. Arrendevärde 165 kronor. Å ägofigur nr 87 av lotten funnes uppförd en kvarn med tillhörande boningshus och uthus. Nämnda kvarnbyggnader, utgörande så kallade Gregårdskvarn, ägdes av mjölnarna bröderna Ivar och Arvid Andersson, vilka övertagit äganderätten till husen efter deras fader. I övrigt vore lotten obebyggd. Såväl ägofigur nr 87 som närbelägna figur nr 86 hävdades av innehavarna av Gregårdskvarn. Ivar Andersson, som anmält sig som köpare till lotten, hade delgivits försäljningsförslaget och förklarat sig mot det åsatta saluvärdet önska inköpa lotten, vilken försäljning jämväl av nämnden tillstyrktes.

Värderingarna vore verkställda under förutsättning, att lotterna skulle överlåtas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skulle av egendomens arrendator överlämnas, samt att kostnaderna för lotten litt. B:s avskiljande genom laga lantmäteriförrättning bestredes av köparen till denna lott. Nämnden hade icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående lotternas användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrift om återköpsrätt från kronans sida anses böra ifrågakomma, borde saluvärdena å lotterna nedsättas med tio procent. Jämväl åborättsvärdering hade verkställts av nämnden.

Östergötlands läns hushållningssällskaps egnahemsnämnd har genom sitt ombud, jordbrukskonsulenten Erik Larsson i Linköping, tillstyrkt uppskattningsnämndens förslag om försäljning av lotten litt. B till ägaren av byggnaderna å Gregårdskvarn, då härigenom styckningslottens behov av nödiga åbyggnader tillgodosåges samt lotten utan nämnvärd olägenhet kunde fränkiljas stamfastigheten.

Överjägmästaren har till alla delar instämt i uppskattningsnämndens förslag om egendomens disposition. Ej heller har överjägmästaren haft något att erinra mot den av nämnden verkställda saluvärderingen av lotterna, under förutsättning att lotten litt. B tilldelades andel i allmänningen i enlighet med vad av nämnden föreslagits.

Överlantmätaren har förklarat, att med hänsyn till egendomens ringa skogsareal intet torde vara att erinra mot uppskattningsnämndens förslag till uppdelning av egendomen i de till försäljning föreslagna båda lotterna. Vid den kommande avstyckningsförrättningen torde emellertid lotten litt. B jämlikt 19 kapitlet 12 § jorddelningslagen böra tilläggas skälig andel i allmänningen.

Med skrivelse den 12 november 1931 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande:

Med hänsyn till nödvändigheten av att vissa nybyggnader inom närmaste framtiden uppfördes å egendomen ansåge styrelsen det för kronan ekonomiskt fördelaktigast, att egendomen försålles. Lämpligast torde därvid vara, att egendomen i enlighet med vad av uppskattningsnämnden föreslagits upplätes i två lotter, litt. A och litt. B å förenämnda karta. Mot de av nämnden respektive lotter åsatta saluvärden hade styrelsen intet att erinra. Med hänsyn till att arrendatorn av huvudgården, Th. Sten, arrenderat egendomen sedan 1914 och därunder väl hävdat egendomen torde vid försäljningen lotten litt. A böra hembjudas bemälda Sten. Beträffande lotten litt. B funne styrelsen, att lotten på grund av sitt från egendomen i övrigt skilda läge väl lämpade sig att fränstyckas egendomen för att brukas såsom självständig jordbruksfastighet. Liksom uppskattningsnämnden funne styrelsen, att denna lott lämpligast borde försäljas till ägaren av byggnaderna å Gregårdskvarn.

Styrelsen hade gått i författning om skötsel och vård av egendomen intill den 14 mars 1933, vilken dag sålunda borde utgöra tillträdesdag för köpare vid försäljning av egendomen.

För försäljningsförslagets genomförande torde riksdagens medverkan vara erforderlig.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder domänstyrelsens förslag i detta ärende och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Häggestad nr 2 i Heda socken blivit fördelad i förberörda med litt. A och litt. B betecknade lotter, desamma må var för sig försäljas i enlighet med bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdesrätt den 14 mars 1933

lotten litt. A (huvudgården) med ett saluvärde av 31,100 kronor med den jämkning, som kan föranledas av uppdelning av egendomens andel i allmänning, och med hembuds rätt enligt 9 § i samma förordning för arrendatorn Th. Sten, samt

lotten litt. B (utsiftet) med ett saluvärde av 4,310 kronor med den jämkning, som må föranledas av uppdelning av egendomens andel i allmänning, och med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för Ivar Andersson,

med åliggande för domänstyrelsen att, med hänsyn till skeende uppdelning av egendomens andel i allmänning, efter det avstyckning verkställts, slutligen fastställa saluvärden å lotterna

samt med iakttagande av att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningen, samt att lotterna överlåtas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn avlämnas.

5:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Gransäng nr 2 i Barkaryds socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1932 mot årligt arrende av 1,350 kronor.

*Gransäng
nr 2 i Jön-
köpings län.*

Med anledning av förestående arrendeledighet hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1929 besiktigat egendomen, och har domänstyrelsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egna hemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Den 6 november 1929 har sedermera uppskattningsförrättning hållits å egendomen. Av de inkomna handlingarna, däribland en av distriktslantmätaren Olof Bolin år 1922 upprättad samt under år 1929 kompletterad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 6 kilometer från Nässjö stad, har en areal av 194.681 hektar, varav 30.041 hektar tomt och åker, 63.467 hektar äng

och 101.173 hektar avrösningsjord. I arealen ingå torpen Nybygget, Kvarntorpet och Stubben. Härtill kommer en urfjällsäng, Skofångsmaden, om 0.409 hektar, varav 0.015 hektar åker, 0.324 hektar äng och 0.07 hektar avrösningsjord.

Byggnaderna äro mindre goda, nödortfigt underhållna och ej tillräckliga för egendomens behov.

Åkerjorden består av delvis knappt medelgod och delvis torr sandmylla på grusbotten samt dessutom av medelgod eller lätt mossjord.

Egendomen har ej andel i allmänning.

Taxeringsvärdet utgör för inägorna 20,800 kronor, därav för torplägenheten Kvarntorpet 5,100 kronor, samt för skogsmarken 21,900 kronor.

Jämlikt domänstyrelsens beslut den 17 februari 1928 har statens järnvägar medgivits grustäkt från egendomen under vissa i styrelsens beslut angivna villkor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava med hänsyn till husens mindre tillfredsställande beskaffenhet tillstyrkt egendomens försäljning. Egendomen kunde härvid lämpligen uppdelas i fyra lotter, nämligen torpen Kvarntorpet, Stubben och Nybygget och huvudgården i övrigt. Den skogsmark, som ej erfordrades för lotternas nyttjande såsom jordbruk, torde jämte å egendomen befintligt grustag böra undantagas och bibehållas i kronans ägo.

Domänintendenten och *Jönköpings läns hushållningssällskaps egna hemsnämnd* hava uttalat sig för egendomens disposition på sätt kronojordstyckningssakkunniga föreslagit.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. Då betydliga byggnadsarbeten snart förestode å såväl huvudgården som torpen Kvarntorpet och Nybygget, samt då brukaren av torpet Stubben ägde byggnaderna därstädes med undantag av ladugården, borde huvudgården och torpen frånstyckas på nedan angivna sätt, varjämte det till egendomen hörande området, huvudsakligen äng, kallat Skofångsmaden, vilket vore beläget inom hemmanet Ekefalls ägor, borde försälas till den högstbjudande. De till upplåtelse föreslagna områdena vore å kartan och i beskrivningen betecknade med, huvudgården litt. A, Nybygget litt. B, Kvarntorpet litt. C, Stubben litt. D och Skofångsmaden litt. E. Återstående delen av egendomen, som betecknats med litt. F och huvudsakligen bestode av skogsmark, borde bibehållas i kronans ägo samt förvaltas tillsammans med den intilliggande kronoparken Risabo.

De till försäljning ifrågasatta områdena hava saluvärderats på följande sätt.

Lotten litt. A, huvudgården, ägofigurer å kartan 1—3, 4a, 4b, 4c, 4d, 5—8, 9a—9e, 10—35, av 36, av 37, av 38, av 39, 40—44, av 45, av 46, 55—62, av 63, 64—87, av 91, 92—104, av 105, av 107, av 108, 109—134, av 135, 136, 137, av 138, av 142, av 147, av 148, av 149, av 228, av 284, av 287, av 289, 290, med en areal av 80.096 hektar, varav 15.59 hektar åker, 35.526 hektar äng och 28.98 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 22,415 kronor, varav 6,747 kronor för växande skog. Arrendevärde: 575 kronor. Egendomens arrendator, Gunnar Holmberg, hade brukat egendomen sedan år 1925. Då han mottog arrendet, hade egendomen varit delvis mindre väl skött, vilket arrendatorn sökt förbättra i den mån han kunnat. Med anledning härav och då arrendatorn vore mindre bemedlad, har nämnden tillstyrkt, att lotten hembjödtes honom enligt 9 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. Holmberg, som

delgivits försäljningsförslaget, hade förklarat sig villig inköpa lotten till ovan angivna saluvärde.

Lotten litt. B, Nybygget, ägofigurer å kartan av 36, av 37, av 38, av 39, av 45, av 46, av 228, 231—282, av 289, med en areal av 25.494 hektar, varav 5.911 hektar åker, 6.346 hektar äng och 13.237 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 9,490 kronor, varav 3,667 kronor för växande skog. Arrendevärde: 200 kronor. Nuvarande innehavaren av torpet, Erik Johansson, och hans fader hade brukat torpet sedan år 1901. Med anledning härav hade hembud för Johansson tillstyrkts enligt 9 § andra stycket i förordningen. Erik Johansson, som delgivits försäljningsförslaget, hade förklarat sig önska inköpa lotten till förut angivna belopp.

Lotten litt. C, Kvarntorpet, ägofigurer å kartan 47—54, av 63, 88—90, av 91, av 105, 106, av 107, av 108, av 142, 143—145, av 146, av 147, av 148, av 149, 150—167, av 228, 229a, 229b, 230, av 284, 285, 286, av 287, av 289, med en areal av 20.978 hektar, varav 4.343 hektar åker, 8.821 hektar äng och 7.814 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 12,385 kronor, varav 4,714 kronor för växande skog och 3,000 kronor för kvarn med vattenfall. Arrendevärde: 350 kronor, varav 125 kronor för arrende av kvarnen och vattenfallet. Nuvarande innehavaren, Conny Persson, hade brukat torpet med kvarnen sedan år 1908. I anledning härav borde Persson medgivas hembudsrätt enligt 9 § andra stycket i förordningen vid försäljning av torpet med kvarnen. Persson hade delgivits försäljningsförslaget och förklarat sig villig att inköpa torpet och kvarnen för det åsatta saluvärdet.

Lotten litt. D, Stubben, ägofigurer å kartan av 175, 176—181, av 182, av 183, av 194, 195—217, av 218, 219—222, 223a, 223b, 223c, 223d, 223e, 223f, 223g, 223h, 224—227, av 288 med en areal av 23.099 hektar, varav 3.578 hektar åker, 7.127 hektar äng och 12.394 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 10,180 kronor, varav 7,301 kronor för växande skog. Arrendevärde: 130 kronor. Nuvarande innehavaren, Andreas Johansson, hade brukat torpet sedan år 1884 och odlat största delen av åkern samt i övrigt skött torpet synnerligen väl. I anledning härav borde Andreas Johansson hembjudas torpet enligt 9 § andra stycket i förordningen. Andreas Johansson, som delgivits försäljningsförslaget, hade förklarat sig önska inköpa lotten för det åsatta saluvärdet.

Lotten litt. E, Skofångsmaden, ägofigurer å kartan, 188—193, av 194, av 218, av 288, med en areal av 0.409 hektar, varav 0.015 hektar åker, 0.324 hektar äng och 0.07 hektar avrösningsjord. Saluvärde: 100 kronor. Arrendevärde 5 kronor. Köpeskillingen borde erläggas kontant.

Egendomen i dess helhet hade arrendevärderats till 1,250 kronor.

Värderingarna vore verkställda under förutsättning, att lotterna skulle överlåtas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skulle av egendomens arrendator överlämnas. Nämnden hade icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående lotternas användning samt återköpsrätt. Skulle likväl föreskrift härutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdena å lotterna litt. A, B, C och D nedsättas med 10 procent, varemot saluvärdet å lotten litt. E borde bibehållas oförändrat.

Uppskattningsnämnden har vidare anfört följande.

Den till Kvarntorpet hörande kvarnen med vattenfall vore av ringa värde. Vattenkraften erhöles från en bäck, som runne genom egendomens mark, där uppdämning skedde. Kvarnen drevs medelst vattenhjul. Genom den distribution av elektrisk kraft från större kraftstationer, som

numera skedde nästan till varje by, kunde fullgod kraft erhållas året om för alla ändamål. Det nu ifrågavarande vattenfallet med dess ringa och ojämna krafttillgång vore därför icke lönande att hålla bebyggt, och vore det bortkastat kapital att nedlägga kostnader på moderna anordningar vid fallet. Vid den värdering av kvarnen och vattenfallet, som nu verkställt, hade hänsyn tagits till nu nämnda förhållanden. Då kvarnen vore belägen intill torpets övriga byggnader och de föreslagna gränserna omkring torpet vore så belägna, att uppdämning komme att ske endast å torpets mark, hade nämnden föreslagit, att kvarnen med vattenrätt skulle hembjudas till brukaren tillsammans med torpet i övrigt.

Vid upplåtelse av lotten litt. D, Stubben, borde förbehåll göras om den till statens järnvägar upplåtna grustäkten enligt domänstyrelsens förenämnda beslut den 17 februari 1928. Vid saluvärderingen vore beräknat, att ingen ersättning skulle utgå till lägenhetens blivande ägare för den rätt, som upplåtits genom nämnda beslut. Å nedan angivna delar av litt. A, B och C funnes mycket grus, som sannolikt förr eller senare komme att få betydligt värde såsom reserv för statens järnvägars behov eller för underhåll av allmänna vägar. Lagren vore av stor maktighet och de områden, som här avsåges, skarpt markerade genom lutningsförhållandena å marken. Beträffande följande områden borde därför förbehåll ske om rätt för kronan att under all framtid fritt disponera de grustillgångar, som funnes å desamma, nämligen å litt. A huvudgården å ägofigurerna nr 81—87 samt 228, å litt B Nybygget en genom lutningsförhållandena skarpt begränsad del av ägofiguren nr 228, samt å lägenheten litt. C, Kvarntorpet, en likaledes genom lutningsförhållandena skarpt begränsad del av ägofiguren nr 228. Dessutom borde kronan förbehållas rätt att vidtaga sådana anordningar, som kunde vara erforderliga å övriga delar av nämnda lotter för grusets bortförande. Ersättning för genom dylika anordningar uppkommen skada och intrång borde, i händelse av tvist, avgöras genom skiljemän. Vid saluvärderingen vore hänsyn tagen till nyss nämnda förbehåll. Åt lägenheten Nybygget borde förbehållas rätt att i den undantagna grusbacken hämta material för underhåll av egna vägar. Förbehåll borde dessutom göras om rätt för kronan såsom ägare till lotten litt. F samt övriga ägare att fritt använda över samtliga lotter befintliga vägar.

Överjägmästaren har anfört följande. Enligt uppskattningsnämndens förslag skulle förutom huvudgården även torpen Kvarntorpet, Nybygget och Stubben jämte en slätteräng bliva föremål för försäljning med en sammanlagd areal av 150.⁰⁸ hektar, under det att endast 45.⁰¹ hektar skulle kvarbliva i kronans ägo. Denna senare del utgjordes av dels en söder om järnvägen belägen rätt regelbunden figur, angränsande Risabo kronodomän, dels en oregelbunden mindre del norr om järnvägen, där även det till försäljning föreslagna minsta torpet Stubben vore beläget. Enligt överjägmästarens förmenande talade emellertid många skäl för bibehållande i kronans ägo av torpet Stubben. Såsom av nämnden påpekats avyttrades från detta område avsevärda kvantiteter grus årligen till statens järnvägar, varvid komme att disponeras ej mindre än 0.⁸⁶ hektar av den till endast 3.⁵⁸ hektar uppgående åkerarealen, som nu tillhörde torpet, varjämte även under närmaste tiden beräknades tagas i anspråk 2.⁹ hektar av utmarken närmast norr om inägorna. På grund av torpets belägenhet hade en avsevärd areal utmark, ej mindre än 12.³⁹ hektar med en beräknad avkastning av minst 40 kubikmeter årligen, måst läggas till torpet, och då

denna skogsmark nu vore delvis bevuxen med mycket värdefull långvuxen grov tall hade skogsvärdet även med låg beräkning kommit upp i ej mindre än 7,300 kronor, under det att inägor och utmark tillsammans ej uppginge till mer än 2,880 kronor, vadan vid en eventuell försäljning skogen omedelbart komme att avverkas och få betala köpet. Genom att torpet bibehölles i kronans ägo, bleve hela den norr om järnvägen belägna delen av egendomen ostyckad och lämpligare att bibehållas i kronans ägo såsom utgörande en god ägofigur. Då av de till torpen hörande husen endast den i gott stånd varande ladugården vore kronans, torde några utgifter för torpens hus under närmaste tiden ej behöva ifrågakomma. På grund av det anförda har överjägmästaren bestämt motsatt sig försäljning av torpet Stubben, då detta ur flera synpunkter vore lämpligare att bibehållas i kronans ägo. Sålunda skulle i kronans ägo bibehållas lotterna litt. D och F om sammanlagt 68.11 hektar, varav 4.20 hektar åker, 12.77 hektar äng och 51.14 hektar utmark. Mot det verkställda styckningsförslaget i övrigt ävensom skogsvärderingen hade överjägmästaren intet att erinra.

Överlantmätaren har anfört, att litt. E, som utgjordes av en urfjällsäng till kronoegendomen, icke torde kunna bestå som självständig fastighet. Hinder för dess avstyckande torde sålunda möta, därest icke ängen avstyckades för att sammanläggas med någon av de övriga lotterna eller ock förvärvades för att sambrukas med annan fastighet.

Härjämte har överlantmätaren avgivit följande yttrande angående av nämnden föreslaget förbehåll om grustäkt å försäljningslotterna: Det av uppskattningsmännen föreslagna förbehållet rörande upplåten grustäkt å torpet Stubben kunde icke tryggas genom påläggande av servitut vid en avstyckning utan tarvade inteckning. Uppskattningsmännen hade vidare föreslagit, att förbehåll borde göras »om rätt för kronan att under all framtid fritt disponera de grustillgångar», som funnes å vissa närmare angivna ägofigurer å lotterna litt. A, B och C. Jämlikt 19 kap. 12 § näst sista stycket jorddelningslagen finge för de ändamål, med avseende å vilka sådant vore tillåtet vid laga skifte, servitut till förmån för en i förrättningen ingående fastighet läggas å annan sådan fastighet. I 10 kap. 9 § jorddelningslagen föreskrevs: »Å ägolott må till förmån för annan sådan lott läggas besvär eller last, såsom angående — — — hämtning av — — — grus — — —, dock allenast i den mån servitutet avser ett behov, som måste tillgodoses för att skiftet skall kunna utföras utan delägares förfång och sådant tillgodoseende ej sker genom undantag av mark — — — samt servitutet ej heller länder till avsevärt men för den fastighet, varå det lägges. I protokollet över förrättningen samt, i den mån så lämpligen kan ske, jämväl å kartan till förrättningen skall angivas område för servitutets utövande.» Det syntes tveksamt, huruvida man vid avstyckning kunde till förmån för lotten litt. F lägga å ägolotterna litt. A, B och C rätt att hämta grus i den omfattning som ifrågasatts. I varje fall torde sannolikt sådan rätt sedermera icke kunna överlätas på t. ex. statens järnvägar eller vägstyrelsen.

Vid eventuell avstyckning enligt den uppgjorda planen syntes av lämplighetsskäl lotten litt. A böra bliva stamfastighet.

Med skrivelse den 24 juli 1931 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört följande.

Styrelsen hade ej något att erinra mot försäljning av lotterna litt. A, B, C och E eller mot de dessa lotter åsatta saluvärden men ansåge i likhet

med överjägmästaren på av denna anförda skäl, att lotten litt. D borde bibehållas i kronans ägo för att jämte lotten litt. F förvaltas tillsammans med kronoparken Risabo.

Ehuru egendomens arrendator, Gunnar Holmberg, ej innehaft egendomen längre än sedan år 1925 borde vid försäljning av lotten litt. A denna med hänsyn till vad uppskattningsnämnden upplyst angående det sätt, varpå Holmberg brukat egendomen, hembjudas Holmberg enligt 9 § första stycket i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. Härför torde riksdagens medverkan vara erforderlig. Lotterna litt. B och C borde hembjudas Erik Johansson respektive Conny Persson, vilka på grund av den tid de innehaft torpen Nybygget respektive Kvarntorpet vore hembudsberättigade vid lotternas försäljning jämlikt 9 § andra stycket i förordningen. Kvarntorpet vore visserligen försett med kvarn och vattenfall men torde likväl med hänsyn till lottens omfattning och kvarnens och vattenfallets relativt ringa saluvärde i förhållande till saluvärdet å lotten i dess helhet vara att betrakta som jordbrukslägenhet. Lotten litt. E kunde enligt överlantmätaren ej bestå som självständig fastighet och torde hinder möta för dess avstyckning, därest den icke avstyckades för att sammanläggas med någon av med annan fastighet. Med hänsyn härtill borde lotten utbjudas under villkor, att densamma försålles under förutsättning, att avstyckning av skiftet kunde komma till stånd och att, därest detta ej kunde ske, kronan fritoge sig från alla ersättningsanspråk i anledning härav. Utbud borde ske under hand enligt 15 § i förordningen. Beträffande förenämnda å lotterna litt. A, B och C befintliga grustag borde dessa förbehållas det allmänna. Därför torde vid dessa lotters försäljning förbehåll böra göras om rätt för kronan eller dess rättsinnehavare att ensam utan ersättning till köparna av lotterna utnyttja dessa grustag, vilka vid blivande avstyckningsförrättning torde kunna närmare angivas. Styrelsen kunde senare bliva i tillfälle att med vederbörande vägstyrelse eller statens järnvägar träffa överenskommelse om upplåtelse av grustäkt mot skälig avgift till kronan i överensstämmelse med vad som beslutats vid försäljningen av lägenheten Nederåsa från kronoegendomen Glabo i Kalmar län (jmf. prop. nr 251/1930 sid. 41).

Med hänsyn till att riksdagens medverkan för lottens litt. A försäljning till egendomens arrendator, Gunnar Holmberg, torde erfordras, syntes ärendet i dess helhet lämpligen böra underställas riksdagens prövning.

Departements-
chefen.

Jag biträder förslaget till egendomens disposition sådant detsamma förordats av domänstyrelsen. I avseende å det ifrågasatta förbehållet om rätt för kronan att utnyttja vissa grustag å de till försäljning ifrågasatta lotterna litt. A, B och C torde vara lämpligast, att domänstyrelsen före försäljningen närmare angiver de markområden, varå grus av kronan sålunda skulle få tagas, därvid styrelsen torde tillse, att nämnda lotter ej uteslutas från tillfälle att för eget behov erhålla grus från grustag å respektive lott. Till frågan om dispositionen efter den 14 mars 1932 av de i kronans ägo kvarblivande lotterna litt. D och F torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Gransäng nr 2 i Barkaryds socken av Jönköpings län må med av uppskattningsnämnden angivna arealer enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. försäljas

dels lotten litt. A, huvudgården, med hembuds rätt enligt 9 § första stycket i förordningen för egendomens arrendator, Gunnar Holmberg, med ett saluvärde av 22,415 kronor,

dels lotten litt. B, Nybygget, med hembuds rätt enligt 9 § andra stycket i förordningen för Erik Johansson, med ett saluvärde av 9,490 kronor,

dels lotten litt. C, Kvarntorpet, med hembuds rätt enligt 9 § andra stycket i förordningen för Conny Persson, med ett saluvärde av 12,385 kronor.

dels ock lotten litt. E enligt 15 § i förordningen med ett saluvärde av 100 kronor,

under villkor beträffande samtliga lotter, att desamma försäljas i det skick, vari egendomen på grund av nu om egendomen gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn avlämnas, samt att andra än kronan tillhöriga byggnader och anläggningar icke ingå i försäljningen, ävensom beträffande lotterna litt. A, B och C, att kronan eller dess rättsinnehavare förbehålles rätt att ensam utnyttja de å sagda lotter befintliga grustag, som av domänstyrelsen före försäljningen komma att närmare angivas, samt att envar av nämnda lotter och de i kronans ägo kvarblivande lotterna litt. D och F förbehålles rätt till utfartsväg över övriga lotter, och beträffande lotten litt. E, att lotten försäljes under förutsättning, att avstyckning av lotten kan komma till stånd, samt att, därest detta ej kan ske, kronan fritager sig från alla ersättningsanspråk i anledning härav.

6:o.

På av domänstyrelsen i skrivelse den 6 maj 1931 gjord framställning förordnade Kungl. Maj:t den 29 i samma månad, att av fastigheten Norrhult 2² under kronoparken Ankarsrum i Hjorteds socken av Kalmar län lägenheten Västerås med en areal av omkring 4.16 hektar och närmare angiven å en av t. f. distriktslantmätaren Georg Sundblad år 1930 upprättad karta skulle med ett saluvärde av 3,900 kronor utbjudas till salu under hand enligt bestämmelserna i 13 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176)

Norrhult nr 2
i Kalmar län.

angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1932 samt under vissa angivna villkor i övrigt.

Länstyrelsen i länet, som på anmodan av domänstyrelsen vidtagit åtgärder för lägenhetens försäljning, har i skrivelse till domänstyrelsen den 17 september 1931 meddelat, att något anbud å lägenheten ej avgivits.

Detta ärende har domänstyrelsen med utlåtande den 10 november 1931 underställt Kungl. Maj:ts prövning, och har styrelsen därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar och kartor, av vederbörande jägmästare och överjägmästare ånyo avgivna yttranden, samt köpeanbud av lägenhetens arrendator.

Av ifrågavarande handlingar inhämtas bland annat följande.

Lägenheten, som omfattar en areal — förutom avrösningsjord — av 1.30 hektar åker, är att anse som bostadslägenhet. Å densamma kan födas en ko. Å lägenheten befintliga hus tillhöra kronan.

Lägenhetens arrendator, Karl Edvard Gustafsson, har förklarat sig villig inköpa lägenheten till ett pris av 3,500 kronor samt uttalat önskan, att tillträdet måtte bestämmas till den 14 mars 1932.

Vederbörande *jägmästare* har föreslagit försäljning av lägenheten till nuvarande arrendatorn mot förenämnt pris av 3,500 kronor. Enligt jägmästarens mening finnes ej utsikter att erhålla annan köpare av lägenheten på grund av dennas avlägsna belägenhet, åkerjordens och ladugårdens dåliga beskaffenhet samt avsaknaden av utfartsväg. Därest lägenheten skulle i kronans ägo bibehållas, vore även ofrånkomligt att bygga ny ladugård och utfartsväg.

Jämväl *överjägmästaren* har tillstyrkt försäljning av lägenheten på av jägmästaren föreslagna villkor, då med hänsyn till nu rådande prisförhållanden det erbjudna priset vore antagbart.

Domänstyrelsen har erinrat om att styrelsen i sin förenämnda framställning den 6 maj 1931 uttalat, att styrelsen gärna såge, att arrendatorn, som brukat lägenheten under en tid av tio år, tillförsäkrades hembuds rätt vid försäljningen, men att, då sådan rätt icke kunde medgivas honom enligt 1929 års försäljningsgrunder och han för övrigt förklarat sig icke vilja erlægga det då föreslagna saluvärdet, styrelsen hade ansett, att lägenheten borde utbjudas till salu under hand. Sedan sådant utbud nu ägt rum utan att anbud därvid avgivits och då utsikter ej torde finnas att erhålla köpare till högre pris än det av arrendatorn erbjudna, ansåge styrelsen nu, att detsamma borde godtagas och att ärendet borde underställas prövning av riksdagen för att arrendatorn måtte kunna medgivas hembuds rätt.

Departements-
chefen.

Även jag tillstyrker förslaget om försäljning av lägenheten med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av fastigheten Norrhult 2² under kronoparken
Ankarsrum i Hjorteds socken av Kalmar län lägen-

heten Västerås med en areal av omkring 4.16 hektar och närmare angiven å en av t. f. distriktslantmätaren Georg Sundblad år 1930 upprättad karta må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot en köpeskillning av 3,500 kronor med hembuds rätt för lägenhetens nuvarande arrendator Karl Edvard Gustafsson, under iakttagande att köpeskillningen skall erläggas på sätt i 21 § och 22 § B i förordningen stadgas, samt under villkor i övrigt, att lägenheten tillförsäkras samma rätt till utfartsväg, som stamfastigheten har, att lägenheten överlåtes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, och att i försäljningen endast ingå å lägenheten befintliga, kronan tillhöriga byggnader och anläggningar.

7:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{8}$ mantal Hammenhög nr 31 i Hammenhögs socken av Kristianstads län är utarrenderad till den 14 mars 1932.

*Hammenhög
nr 31 i
Kristianstads
län.*

Egendomen, som är belägen omedelbart intill Hammenhögs station å Ystad—Gärsnäs—S:t Olovs järnväg och på ett avstånd av 16 kilometer från Simrishamn, har en totalareal av 70.0535 hektar. Sedan från egendomen emellertid försålts 7.0130 hektar, har återstoden av egendomen, omfattande 63.0405 hektar, uppdelats i två arrendelotter, den ena bestående av en bostadslägenhet och omfattande ägofigurerna nr 27, av 28 och av 29 å en av förste lantmätaren E. Mebius år 1908 över egendomen upprättad karta, och den andra utgörande kronans ägoinnehav i övrigt eller huvudgården.

Bostadslägenheten är jämlikt Kungl. Maj:ts, efter riksdagens medgivande, i brev den 10 juni 1910 givna förordnande av domänstyrelsen genom kontrakt den 16 september samma år mot en årlig avgäld av 500 kronor upplåten å arrende från och med den 14 mars 1912 under en tid av tjugo år till häradshövdingen i Ingelstads och Järrestads härads domsaga, friherre Carl Cederström, med skyldighet för honom att vid hans frånträde från domarämbetet, därest så påfordrades, vid nästinstundande fardag överlåta arrenderätten till efterträdaren i ämbetet.

Huvudgårdslotten har genom domänstyrelsens kontrakt den 4 augusti 1911 utarrenderats till Otto J. Olsson mot en årlig avgäld av 3,100 kronor.

Sammanlagda årliga arrendeavgälden för egendomen utgör sålunda 3,600 kronor.

Uppskattningsförrättning har hållits å egendomen under år 1929.

Av det över nämnda förrättning förda instrumentet, med tillhörande

handlingar, däribland förberörda karta jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Å egendomen finnas inga torp eller särskilda lägenheter förutom nämnda bostadslägenhet. Nuvarande arrendatorn av huvudgården har dock erhållit domänstyrelsens medgivande att å den åt honom upplåtna arrendelotten å ett invid järnvägsstationen beläget område uppföra eget bostadshus.

Egendomens åkerjord är i synnerligen hög kultur. Ängs- och betesmark liksom även skogsmark saknas.

Byggnaderna å huvudgården äro i förstklassigt skick, husen å bostadslägenheten däremot dåliga och i trängande behov av grundlig restaurering eller ombyggnad. Därjämte torde å lägenheten behöva nybyggas ekonomihus.

Till uppskattningsmännen hava inkommit framställningar dels från arrendatorn Olsson att få förvärva den till honom upplåtna delen av egendomen, dels från Hammenhögs lantmannaskola att få inköpa bostadslägenheten.

I överensstämmelse med ett av *kronojordstyckningssakkunniga* framlagt och i uppskattningsinstrumentet återgivet förslag hava *uppskattningsmännen* förordat, att den huvudgården omfattande arrendelotten skulle försäljas, därvid dock enligt uppskattningsmännens åsikt såsom särskild försäljningslott borde avskiljas det av arrendatorn med eget bostadshus bebyggda området.

Vidare hava uppskattningsmännen ansett, att den som särskild arrendelott utarrenderade bostadslägenheten borde med något ändrade gränser försäljas, och hava uppskattningsmännen såsom motiv för sin gjorda hemställan i sådant syfte framhållit de dryga kostnader, som skulle åsamkas statsverket på grund av nödvändiga befunna om- och nybyggnader å denna lägenhet, därest den skulle bibehållas och ånyo utarrenderas.

Egendomen borde, sedan därifrån frånräknats 1.289 hektar vägar, enligt uppskattningsmännens förslag försäljas uppdelad i följande tre lotter:

litt. a, omfattande det av arrendatorn bebyggda området med en areal av 0.1795 hektar och närmare angiven å en till handlingarna fogad, av distriktslantmätaren Fredrik Ljungberg år 1930 upprättad specialkarta;

litt. b, utgörande ett å nämnda specialkarta utmärkt område om 2.0210 hektar, i huvudsak motsvarande den förut såsom särskild arrendelott upplåtna bostadslägenheten;

kronans övriga ägoinnehav eller *huvudgården* med en areal av 59.5510 hektar, därav 58.6980 hektar åker och tomt och 0.8530 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att lotten *litt. a* ävensom huvudgården skulle till åsatta saluvärden av respektive 1,350 och 150,000 kronor hembjudas egendomens nuvarande arrendator, som innehaft huvudgården under mer än 10 år och därunder väl hävdad densamma. Lotten *litt. b* skulle enligt uppskattningsmännens hemställan till åsatt saluvärde, 12,000 kronor, försäljas till Hammenhögs lantmannaskola.

Med anledning av att ett ekonomihus, tillhörigt den såsom särskild arrendelott upplåtna gamla bostadslägenheten, på grund av nyss offentliggjord ändring ifråga om denna lägenhets gränser skulle komma att ligga delvis på blivande huvudgårdsområdet, hava uppskattningsmännen förordat, att vid huvudgårdens försäljning köpare av den nya bostads-

lägenheten litt. b skulle förbehållas rätt att under en tid av tio år hava ifrågavarande byggnad kvarstående å huvudgårdslotten.

Uppskattningsmännen hava ifråga om försäljningarna i övrigt icke funnit nödigt föreslå särskilda villkor angående lotternas användning eller om återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter därom anses erforderliga, hava uppskattningsmännen hemställt om saluvärdenas nedsättande med 10 procent.

Arrendatorn Olsson har skriftligen förklarat sig vilja till åsatta saluvärden om tillsammans 151,350 kronor förvärva försäljningslotterna litt. a samt huvudgården. Styrelsen för Hammenhögs lantmannaskola har jämväl meddelat, att skolan vore villig att till angivet saluvärde av 12,000 kronor inköpa bostadslägenheten litt. b.

Lantbruksstyrelsen och länsstyrelsen i Kristianstads län hava i särskilda utlåtanden tillstyrkt lantmannaskolans förvärv av berörda egendom.

Överlantmätaren har meddelat, att hinder enligt jorddelningslagen icke föreläge mot det av uppskattningsmännen framlagda delningsförslaget.

Med skrivelse den 6 oktober 1931 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid, jämte det styrelsen meddelat, att styrelsen föranstaltat om skötsel och vård av egendomen i fråga till den 14 mars 1933, för egen del anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsmännens försäljningsförslag med den ändring, att egendomen borde uppdelas i endast två försäljningslotter, dels den å förberörda av distriktslantmätaren Fredrik Ljungberg upprättade kartan angivna och med litt. b betecknade lägenheten och dels egendomen i övrigt. Mot de saluvärden, som av uppskattningsmännen beräknats för de av dem föreslagna styckningslotterna, hade styrelsen ingen erinran. Bostadslägenheten litt. b. borde därför åsättas ett saluvärde av 12,000 kronor och återstoden av egendomen ett saluvärde av 151,350 kronor eller det värde, som motsvarade de av uppskattningsmännen beräknade sammanlagda saluvärdena å lägenheten litt. a och huvudgårdslotten. Försäljningslotterna, såväl bostadslägenheten litt. b som ock den lott, som omfattade egendomen i övrigt, borde upplåtas med full och oinskränkt äganderätt, den förstnämnda till Hammenhögs lantmannaskola och den senare efter hembud till arrendatorn Olsson. Den omständigheten, att den som särskild arrendelott upplåtna bostadslägenheten under nu löpande arrendeperiod på visst sätt förbehållits domaren i Ingelstads och Järrestads härads domsaga såsom boställe, torde icke utgöra något hinder för den nu föreslagna försäljningen. Arrendatorn av lägenheten, friherre Cederström, hade under de senare år han innehaft ifrågavarande domareämbete, från vilket han för övrigt nyligen avgått, icke själv disponerat lägenheten utan haft densamma utarrenderad till den ifrågasatte köparen, Hammenhögs lantmannaskola, och ett behov att fortfarande på omförmält sätt säkerställa bostadstillgången för domhavanden torde icke längre föreligga.

Jag biträder försäljningsförslaget, sådant detsamma blivit av domänstyrelsen förordat, samt hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Hammenhög nr 31 i Hammenhögs socken av Kristianstads län må försälgas i huvudsaklig överensstämmelse med det av domänstyrelsen förordade förslaget:

lotten litt. b om 2,0210 hektar till Hammenhögs lantmannaskola mot en köpeskilling av 12,000 kronor att vid tillträdet kontant erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att utfärda köpebrev å lägenheten, och under villkor i övrigt, att köparen skall svara för de efter tillträdesdagen å egendomen belöpande onera och utskylder, ävensom att köparen skall ensam svara för kostnaderna för lägenhetens lagfart och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter;

egendomen i övrigt jämlikt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med ett saluvärde av 151,350 kronor och med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för arrendatorn Otto J. Olsson, börande vid upprättandet av köpehandling rörande denna ägolott förbehåll göras för köparen av lägenheten litt. b att hava en lägenheten tillhörande, delvis å huvudgårdens mark varande ekonomibyggnad därstädes kvarstående under en tid av tio år, räknat från och med tillträdesdagen;

skolande i övrigt vid de båda försäljningarna gälla, att lotterna må tillträdas den 14 mars 1933, samt att lotterna överlåtas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i gällande arrendekontrakt av vederbörande arrendatorer skola överlåtas.

8:o.

Emmitslöv
nr 14 i
Kristianstads
län.

Kronoegendomen $\frac{29}{64}$ mantal Emmitslöv nr 14 litt. Aa, Emmitslöv 14^s, och $\frac{17}{64}$ mantal Emmitslöv nr 14 litt. Ba, Emmitslöv 14^s, Emmitslövs socken av Kristianstads län har mot en årlig avgäld av 1,430 kronor varit utarrenderad till den 14 mars 1930. Efter nämnda tid har egendomen genom domänstyrelsens försorg utarrenderats till den 14 mars 1932 mot en årlig avgäld av 1,650 kronor.

Å egendomen har hållits arrendeuppskattning under år 1929. Av det vid förrättningen upprättade instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren G. Frigell år 1929 upprättad karta över egendomen jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande:

Egendomen, som är belägen cirka 30 kilometer från Kristianstad och 5

kilometer från Broby järnvägsstation, har en sammanlagd areal av 82.906 hektar, sålunda fördelade.

	Åker och tomt	Skogsmark	Annan avrösningsjord	Summa
Emmitslöv 14 ⁶	44.44	14.48	1.128	60.043
Emmitslöv 14 ⁶	15.88	6.64	0.848	22.863
Summa	60.32	21.12	1.466	82.906

Torp eller lägenheter finnas ej å egendomen.

Egendomens åkerjord består av dels tämligen god mylla på sand- och grusbotten, dels tunnare mylla på sand- och lerbotten.

Av egendomens åbyggnader är ladugården dålig, stallet och en logelänga svaga, svinhuset medelgott samt övriga byggnader i gott skick.

Enligt Kungl. Maj:ts resolutioner den 12 februari och den 21 maj 1926 hava Knislinge skofabriksaktiebolag och Emmitslövsortens elektriska andelsförening u. p. a. medgivits rätt att över egendomen framdraga elektriska högspänningsledningar.

Kronojordstyckningssakunniga hava under år 1927 besiktigat egendomen samt, då egendomen inbjöde till styckning och åtskilliga jämförelsevis kostsamma nybyggnadsarbeten erfordrades, föreslagit egendomens uppdelning för försäljning i tre lotter, huvudgården om cirka 30 hektar åker samt två obebyggda jordbruk, vardera om cirka 15 hektar åker.

Uppskattningsmännen hava biträtt de sakkunnigas uppfattning angående egendomens styckning och försäljning, därvid den i särskilt skifte liggande, till egendomen hörande ringa skogsarealen skulle uppdelas å de tre lotterna. Till huvudgården komme att höra samtliga egendomens åbyggnader, medan de två mindre lotterna komme att vara obebyggda.

Styckningslotterna skulle komma att innehålla följande arealer:

Beteckning å kartan	Areal i hektar				Arrendevärde i kronor	Saluvärde i kronor	
	tomt och åker	skogsmark	impediment	summa		summa	därav för växande skog
Huvudgården litt. Aa + Ba	30.8	6.64	0.848	37.783	1.400	45,900	7,808: 66
» B	15.066	6.722	—	21.777	340	15,600	4,810: 60
» C	14.071	7.73	—	21.801	320	16,800	6,517: 46
Samfällda ägor	—	—	—	1.546	—	—	—

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att egendomens nuvarande arrendator, Sven R. Svensson, skulle få inköpa huvudgården till åsatt saluvärde. Svensson antogs till arrendator av egendomen under år 1926 och ägde sålunda författningsenligt ej rätt till hembud vid huvudgårdens försäljning. Såsom stöd för sitt förslag att trots detta förhållande tillerkänna Svensson hembuds rätt vid huvudgårdens försäljning hava uppskattningsmännen anført, att Svensson, sedan två av egendomens arrendatorer under loppet av ett år avlidit utan att efterlämna några bodelägare, som kunde övertaga arrendet, förhjälpt kronan ur svårigheten att få arrendator till egendomen genom att övertaga egendomen. Svensson,

som väl hävdad egendomen, ägde dessutom två tillbyggnader å västra längan, vilkas värde han riskerade förlora, därest huvudgården utbjödes till salu å offentlig auktion.

De båda övriga obebyggda försäljningslotterna borde enligt uppskattningsmännen försälas under hand såsom egnahemslägenheter.

Uppskattningsmännen anse särskilda föreskrifter om lotternas användning vid deras försäljning icke vara behöfliga, liksom icke heller något villkor om återköpsrätt från kronans sida påkallat. För den händelse återköpsrätt skulle finnas lämplig, har nedsättning i angivna saluvärden föreslagits med 10 procent.

Samtliga ortsmyndigheter hava tillstyrkt försäljningsförslaget.

Överlantmätaren har förklarat laga hinder ur jorddelningssynpunkt ej möta för avstyckningarnas verkställande.

Arrendatorn Svensson, som vid den år 1929 hållna uppskattningsförrättningen förklarat sig villig till då åsatta saluvärdet förvärva huvudgården, har emellertid under 1931 till domänstyrelsen inkommit med ansökan om nedsättning av detta värde på grund av nu rådande tryckta förhållanden inom jordbruket.

Domänintendenten har i anledning härav föreslagit en nedsättning med 20 procent såväl vad beträffar jord- som skogsvärden och detta icke allast för huvudgården utan även för de båda andra försäljningslotterna.

Med en sådan reducering skulle saluvärdena bliva för huvudgården 39,000 kronor, för lotten litt. B 12,470 kronor och för lotten litt. C 13,430 kronor. I proportion därtill skulle de för lotterna beräknade arrendevärdena jämväl nedsättas.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot den av domänintendenten föreslagna nedsättningen.

Överjägmästaren har icke ansett sig kunna biträda domänintendentens reduceringsförslag i vad detsamma avsåge de lotterna vid uppskattningsföreläggandet åsatta skogsvärdena.

Med bibehållande av dessa skogsvärden skulle försäljningslotternas saluvärden, därest den av domänintendenten förordade nedsättningen i övrigt godtages, bliva för huvudgården 40,579 kronor, för lotten litt. B 13,426 kronor och för lotten litt. C 14,725 kronor.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 13 november 1931 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och härvid för egen del anfört följande. Styrelsen tillstyrkte egendomens uppdelning och försäljning på föreslaget sätt. Lotternas saluvärden borde emellertid fastställas för huvudgården till 40,000 kronor, för lotten litt. B till 13,425 kronor och för lotten litt. C till 14,725 kronor. Upplåtelseerna borde ske med full och oinskränkt äganderätt. I likhet med uppskattningsmännen ansåge styrelsen, att egendomens nuvarande arrendator Sven R. Svensson borde tillerkännas hembuds rätt vid huvudgårdens försäljning. Svensson hade vid tillfrågan från styrelsen förklarat sig villig att för en köpesumma av 40,000 kronor förvärva nämnda lott. Styrelsen hade låtit föranstalta om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1933.

Departements-
chefen.

I anslutning till domstyrelsens förslag tillstyrker jag försäljning av egendomen i tre lotter med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn till hu-

vudgårdslotten, och torde försäljningarna böra ske utan förbehåll om återköpsrätt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $29/64$ mantal Emmitslöv nr 14 litt. Aa och $17/64$ mantal Emmitslöv nr 14 litt. Ba i Emmitslövs socken av Kristianstads län må enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. försäljas följande tre lotter med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1933, nämligen

dels huvudgårdslotten, omfattande de å den i ärendet företedda kartan med litt. Aa och Ba betecknade områdena, med ett saluvärde av 40,000 kronor och med hembudsrätt enligt 9 § i förordningen för nuvarande arrendatorn av egendomen, Sven R. Svensson,

dels ock de lotter, som omfatta de å samma karta med litt. B och C betecknade områden, med saluvärden av respektive 13,425 och 14,725 kronor samt enligt 13 § i förberörda förordning;

med iakttagande av beträffande samtliga tre försäljningslotter, att lotterna överlätas i det skick, vari de på grund av bestämmelserna i nu om egendomen gällande arrendekontrakt skola av arrendatorn överlämnas, att köpare av lott berättigas att av det foder, som egendomens arrendator enligt gällande kontrakt är skyldig att vid arrendeperiodens utgång utan ersättning lämna, bekomma så stor del, som å lotten belöper med hänsyn tagen till förhållandet mellan dess och huvudgårdens inägoarealer, samt att envar av köparna skall respektera de Knislinge skofabriksaktiebolag och Emmitslövsortens elektriska andelsförening u. p. a. jämlikt Kungl. Maj:ts resolutioner den 12 februari och den 21 maj 1926 medgivna rättigheterna att hava elektriska högspänningsledningar framdragna över egendomen.

9:o.

Kronoegendomen $3/4$ mantal Rikesätter nr 1 och 2 med $1/4$ mantal Botorp nr 1, belägen i Istrums socken av Skaraborgs län, är utarrenderad för tiden den 14 mars 1928—den 14 mars 1938 mot en årlig avgäld av 1,810 kronor. Från arrendeområdet äro undantagna dels för Skara—Timmers-

Rikesätter
nr 1 och 2
med Botorp
nr 1 Skara-
borgs län.

dala järnväg exproprierad mark, dels fyra i enlighet med bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 21 maj 1926 fränsålda, å en av distriktslantmätaren Tor Hjertqvist år 1922 upprättad karta över egendomen med nr I, II, III och IV i rött utmärkta lägenheter, motsvarande torpen Stockebacken, Botorp, Knektöga och Nolåsen, dels ock egendomens utmark. Enligt arrendeavtalet åligger det arrendatorn att å egendomen uppföra ny manbyggnad ävensom ombygga nuvarande manbyggnaden mot ersättning av respektive 5,800 och 1,000 kronor och under vissa villkor i övrigt. Till arrendet höra torpen Svärtevad, Klippet och Krabbabo, för vilka årliga avgälder beräknats med respektive 125, 85 och 120 kronor.

I januari 1930 inkom vederbörande *domänintendent* med en skrivelse till domänstyrelsen, däri anfördes huvudsakligen följande.

Arrendatorn av egendomen, August Herman Karlsson, vilken inropat arrenderätten till egendomen å offentlig auktion, hade numera avlidit och efterlämnat en stor familj i mycket ömmande omständigheter, vilken hade ytterligt svårt att reda upp den magra egendomen med dess höga arrende. Så länge nuvarande borgen för arrendet räckte, hölle det kanske ihop, men sedan bleve det en mängd ledsamheter. Stårbhuset torde ej heller hava ekonomiska möjligheter att utföra i kontraktet föreskrivna nödiga byggnadsarbeten. Egendomen vore av naturen svag och komme för framtiden att lämna ringa avkastning, särskilt som nu nybygge av manbyggnad och reparation av arbetarbostad förestode och torpens hus vore mycket svaga och snart krävde nybyggnad. Fastigheten tillhörde därför ej den kategori av egendomar, som man ville behålla och som för framtiden kunde beräknas lämna skälig avkastning.

Jägmästaren har anfört, bland annat, att då enligt domänintendentens skrivelse synnerligen starka motiv funnes för att försälja egendomen, detta förslag kunde biträdas även av revirförvaltningen. I samband härmed vore det även för kronan förmånligt att avyttra egendomen Istrum.¹

Dåvarande *överjägmästaren* i västra distriktet, A. W. Schmidt, har anfört bland annat följande.

Det kunde ej ur skogsväsendets synpunkt anses vara av någon större vikt, att kronan i sin ägo bibehölle egendomarna Rikesätter och Istrum, synnerligast som möjlighet att sammanföra de olika komplexen genom inköp av mellanliggande mark icke förefunnes eller kunde förväntas komma att i en framtid yppa sig. Det måste anses vara för kronan fördelaktigare att, om möjlighet till försäljning av ifrågavarande skogar, i sammanhang med kronoegendomarnas inägoområden, till ett deras värde motsvarande pris yppade sig, avyttra dem, så mycket mer som köpeskillingen komme att disponeras för inköp av skogsmark för bildande av nya och utvidgning eller konsolidering av förut befintliga kronoparker.

Uppskattningsförrättning har med anledning av domänintendentens skrivelse hållits å egendomen under år 1930. Av de därvid förda protokollen och därtill hörande handlingar inhämtas bland annat följande.

¹ Jfr punkt 10.

Egendomen, som är belägen 25 kilometer från Skara och 3 kilometer från Remningstorps anhalt, har en areal av 208,756 hektar, därav 47,935 hektar tomt och åker, 7,386 hektar äng samt 153,435 hektar skogsmark och impediment.

Kronans hus äro för egendomen otillräckliga, i det att bryggerhus, magasin, användbart svinhus och egentlig manbyggnad saknas. Såsom redan anförts skall enligt arrendekontraktet ny manbyggnad uppföras; emellertid har arrendatorn, som med sin familj och utan lejd arbetskraft driver gården, anhållit, att med detta bygge måtte tillsvidare anstå, då familjen godtog arbetarbostaden som bostad. Torphusen å egendomen äro gamla och otidsenliga men böra enligt uppskattningsnämndens mening ej ombyggas, då jordbruket till dem är obetydligt samt läget och förhållandena äro sådana, att de ej lämpligen kunna utökas.

Taxeringsvärdet för egendomen utgör 37,900 kronor för jordbruket och 45,200 kronor för skogen och skogsmarken.

Uppskattningsnämnden har anfört bland annat, att då egendomen ur jordbrukssynpunkt vore mindre tilltalande och komme att kräva betydliga kostnader för nybyggen, en försäljning vore för kronan ekonomiskt förmånlig. Då egendomens torp genom sin storlek, bebyggelse och sitt läge ej kunde bilda sådana självständiga jordbruk, som avsåges i jorddelningslagen, och för närvarande vore svåra att utarrendera och omöjliga att under rådande konjunkturen försälja, har nämnden ansett, att torpen borde följa egendomen för att i en framtid nedläggas eller eventuellt omändras till skogsarbetarbostäder. Egendomen, vilkens vid av- och tillträdessyn den 25 och den 26 maj 1928 påsynade brister numera avhjälppts och avsynats, borde enligt uppskattningsnämndens åsikt försäljas i befintligt skick. Saluvärdet för hela egendomen har av nämnden beräknats till 191,700 kronor, därav enligt av vederbörande skogstaxator verkställd uppskattning 163,900 kronor för skogsmark med växande skog. Arrendevärdet har föreslagits till 1,770 kronor.

Förbehåll om återköpsrätt har ej ansetts behöva göras. Skulle föreskrift därom dock ifrågakomma, borde saluvärdet minskas med 10 procent.

Nuvarande överjägmästaren i Västra distriktet, Erik Helmers, har ansett nödvändigt verkställa en omarbetning av skogstaxatorns värderingsinstrument i vissa avseenden, och har överjägmästaren beräknat nettovärdet av skogsmarken och den växande skogen till 138,000 kronor.

Under försäljningsfrågans beredning har f. d. överdirektören i svenska kullagerfabriken i Göteborg, fil. doktorn Sven Wingqvist förklarat sig villig inköpa egendomen för utvidgning av sin angränsande egendom Remningstorp. Wingqvist, som hade för avsikt att skapa ett mönsterskogsbruk och ställa detta till allmänhetens förfogande såsom försöks- och studiepark, har förklarat sig villig inköpa egendomen till ett pris, motsvarande egendomens i vederbörlig ordning uppskattade värde.

Med skrivelse den 24 februari 1931 har domänstyrelsen underställt försäljningsfrågan Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 december 1927 hade arrendatorn av egendomen medgivits tillstånd att för egendomen jämte övriga del-

tagare i ett vattenavledningsföretag, benämnt »Närsäters vattenavledningsföretag av år 1926», söka och vinna delaktighet i lån från statens avdikningslånefond för företagets utförande, med skyldighet för honom att, därest lån bleve beviljat, gälda de under arrendetiden å egendomen belöpande annuiteterna å lånet. Egendomen vore delaktig i sagda vattenavledningsföretag med 1,659 kronor 78 öre.

Genom beslut den 19 oktober 1928 hade Kungl. Maj:t vidare medgivit arrendatorn att för egendomen jämte övriga deltagare i ett dikningsföretag, benämnt »Eskilstorps dikningsföretag av år 1927», söka och vinna delaktighet i lån från statens avdikningslånefond för företagets utförande, med skyldighet för arrendatorn att, därest lån bleve beviljat, gälda såväl de under återstående arrendetiden å egendomen belöpande annuiteterna å lånet som ock vid arrendetidens slut den 14 mars 1938 den då ännu oguldna återstoden av egendomens andel i samma lån.

Med bifall till därom gjord ansökning hade domänstyrelsen den 16 maj 1930 medgivit anstånd tillsvidare med utförande av de i arrendekontraktet om egendomen omförmälda byggnadsarbeten.

Enligt styrelsens mening torde, i överensstämmelse med vad samtliga i ärendet hörda vederbörande framhållit, anledning icke föreligga att ur vare sig jordbrukets eller skogsbrukets synpunkt påkalla bibehållande i statens ägo av de båda egendomarna Rikesätter och Istrum. Med hänsyn till läget i förhållande till Remningstorps gård och övriga i samband härmed upplysta omständigheter torde en försäljning av egendomarna till ägaren av Remningstorps gård ur flera synpunkter vara att förorda. Styrelsen ville i detta sammanhang lämna den upplysningen, att förenämnde Wingqvist arrenderat Rikesätter under åren 1916—1919 och Istrum under åren 1913—1919. Emellertid kunde ifrågasättas, huruvida icke försäljningen till Wingqvist borde ske med villkor, att fastigheterna skulle brukas av ägaren såsom jordbruk eller skogsbruk och förbindas med förbehåll för kronan att under en tid av tio år efter tillträdet återköpa fastigheterna. På grund av de föreliggande omständigheterna syntes det styrelsen lämpligt, att försäljningen förbundes med dylika villkor, varvid köpeskillingen borde nedsättas med 10 procent.

Styrelsen ansåge i likhet med överjägmästaren det av skogstaxatorn upptagna värdet å skogsmarken och skogen alltför högt. Samma värde torde icke skäligen kunna beräknas högre än till 138,000 kronor. Saluvärdet för egendomen skulle härigenom komma att belöpa sig till 165,800 kronor, varifrån vid tillämpning av återköpsrättsinstitutet avdrag borde göras med 10 procent. Som nettovärde återstode då 149,220 kronor, vilket lämpligen borde avrundas uppåt till 150,000 kronor.

För förslaget genomförande torde riksdagens medverkan vara erforderlig.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har i infortrat utlåtande meddelat, att länsstyrelsen icke hade något att erinra mot domänstyrelsens förslag till försäljning av egendomen.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till egendomens beskaffenhet och läge anser även jag, som under hösten 1931 besökt egendomen, att den bör försäljas. Det synes därvid vara lämpligast, att egendomen försäljes jämlikt 15 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegen-

dom m. m. Enär försäljningen alltså kommer att under fri tävlan ske till den högstbjudande, torde något villkor om återköpsrätt ej behöva stadgas. Saluvärdet anser jag med hänsyn till nuvarande konjunkturer ändå böra sättas till 150,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Rikesätter nr 1 och 2 med $\frac{1}{4}$ mantal Botorp nr 1 i Istrums socken av Skaraborgs län med undantag av därifrån till järnväg upplåten eller eljest försäld mark må med ett saluvärde av 150,000 kronor och med tillträde å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, försäljas jämlikt 15 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. under villkor i övrigt, att egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, att köparen skall ansvara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskyl-der ävensom annuiteter för egendomen åvilande avdikningslån och andra kostnader för egendomen be-rörande torrlägningsföretag, samt att köparen skall respektera det beträffande egendomen för tiden till den 14 mars 1938 gällande arrendekontraktet.

10:o.

Under punkt 13 i propositionen nr 102 till 1926 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att från kronoegendomen 1 mantal Istrum nr 1 Storegård och $\frac{1}{2}$ mantal Istrum nr 2 Lillegård i Istrums soc-ken av Skaraborgs län finge försäljas *dels* i statsrådsprotokollet omför-mälda med nr I, II, III och IV betecknade områden, vart för sig med i protokollet angiven areal, enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, *dels ock* ett i samma protokoll angivet område om 5.48 hektar å offentlig auktion under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor till den högstbjudande, med till-trädesrätt den 14 mars 1927 och med rätt till utfartsväg över stamfastig-heten.

*Istrum nr 1
och 2 i Skara-
borgs län.*

De fyra förstnämnda lotterna, som voro närmare utmärkta å en av distriktslantmätaren Tor Hjertqvist år 1922 från 1921 års laga skiftes-karta utdragen karta över alla ägora till egendomen, innehöllo, lotten nr I (torpet Kvarnen) 15.293 hektar, lotten nr II (obebyggd) 7.797 hektar, lotten nr III (torpet Tyskerud) 17.026 hektar och lotten nr IV (obebyggd) 15.334 hektar.

I skrivelse den 8 maj 1926, nr 176, anmälde riksdagen för Kungl. Maj:t det beslut, riksdagen fattat i anledning av bland annat Kungl. Maj:ts omförmälda förslag; och anförde riksdagen därvid, att Skaraborgs läns naturskyddsförenings styrelse föreslagit bibehållande i kronans ägo av förberörda till försäljning ifrågasatta område om 5.48 hektar för att ingå i ett blivande naturskyddsområde, samt att riksdagen, som av handlingarna i ärendet icke kunnat bilda sig en bestämd uppfattning i frågan, allenast ville uttala sin förvissning om, att det sålunda framlagda förslaget komme att av Kungl. Maj:t tagas under omprövning, innan försäljningsfrågan slutligen avgjordes. Då Kungl. Maj:ts framställning i övrigt icke föranlett någon riksdagens erinran, anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts under punkten 13 gjorda framställning.

Sedan Kungl. Maj:t genom brev den 21 maj 1926 tillkännagivit Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut i nu omförmälda frågor, därvid domänstyrelsen anbefalldes att, efter vederbörandes hörande, till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande i anledning av vad riksdagen anført i fråga om försäljningen av området om 5.48 hektar, överlämnade domänstyrelsen den 17 februari 1928 till Kungl. Maj:t av styrelsen verkställd utredning i ämnet. Styrelsen hemställde därvid, att Kungl. Maj:t måtte dels förordna, att området om 5.48 hektar skulle bibehållas i kronans ägo, dels ock lämna tillstånd till fridlysning i enlighet med lagen den 25 juni 1909 angående naturminnesmärkens fredande av det område av kronoegendomen Istrum nr 1 Storegård, som å en i ärendet företedd kartkopia begränsades i sydväst av linjen a—b och i nordost av egendomens gräns mot Öglunda, jämte å kartkopian med röd gränsbeteckning upptagen holme i Flämsjön. Domänstyrelsens ifrågavarande framställning är remitterad till kammarkollegium, som ännu ej avgivit infortrat yttrande.

Enligt brev den 29 juni 1928 medgav Kungl. Maj:t med riksdagen, att torpet Furumon å ifrågavarande egendom finge med ett med ägofigurerna nr 1758—1799 å Hjertqvists förberörda karta betecknat område om 7.99 hektar från egendomen försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll att inga andra hus å torpet än kronan tillhöriga inginge i försäljningen samt med hembuds rätt för Emil Sahlqvist.

Efter vidtagna försäljningsåtgärder har av de till upplåtelse bestämda lägenheterna endast lotten nr I (Kvarnen) blivit försåld. På given anledning har *överbantmätaren* i länet yttrat sig i fråga om möjligheterna att enligt jorddelningslagen avstycka lotterna; och har *överbantmätaren* därvid framhållit, att enligt de principer, som i likartade fall blivit anlagda inom länet, för de olika lotterna erfordrades husbehovsvirke i följande omfattning:

för lotten nr II	16	kbm.	fast	mått,
» » » III	18	»	»	» ,
» » » IV	20	»	»	» ,
» torpet Furumon	16	»	»	» .

Av lotterna hade, enligt överlantmätarens berörda yttrande, endast lotten nr III tillagts skogsmark i sådan omfattning att, därest den årliga tillväxten kunde beräknas uppgå till 3 kubikmeter per hektar, dess årliga behov av skog kunde anses någorlunda tillgodosett. Ur de synpunkter, som jorddelningslagen föreskrev såsom villkor för att avstyckning finge ske, syntes följaktligen någon befogad erinran knappast kunna göras i fråga om avstyckning av denna lott. Beträffande de övriga lotterna åter fann överlantmätaren det vara erforderligt, att de bereddes tillgång till husbehovsskog i ungefär den omfattning, som nyss angivits.

Med anledning av vad sålunda förekommit har domänstyrelsen föreställt om ny *uppskattningsförrättning* å egendomen, som hållits den 20 november 1930. Av instrumentet över förrättningen ävensom av övriga ärendet tillhöriga handlingar inhämtas bland annat följande.

Egendomen är utarrenderad till den 14 mars 1932 mot årligt arrende av 1,450 kronor. I arrendeområdet ingår icke förberörda försålda lotten nr I (Kvarnen) och ej heller torpet Furumon, som är särskilt utarrenderat till sistnämnda dag mot årlig avgäld av 250 kronor.

Den sålunda i två lotter utarrenderade egendomen, som är belägen 18 kilometer från Skara samt 9 kilometer från Axvalls och 3 kilometer från Istrums järnvägsstationer, har en areal av 245.399 hektar, därav 120.205 hektar tomt och åker, 21.047 hektar äng och odlingsmark samt 104.147 hektar avrösningsjord.

Å egendomen finnas torpen Furumon, Tyskerud och Motan ävensom två lägenheter, den ena bebyggd med hus tillhöriga Hilma Persson och den andra bebyggd med hus tillhöriga Adolf Abrahamsson. Vid huvudgården finnes en transformatoranläggning, tillhörig Istrums elektriska distributionsförening.

Kronans hus äro i allmänhet i gott skick och för egendomens behov tillräckliga vid huvudgården med undantag av arbetarbostäder, vedbod och svinhus, som saknas, samt sämre och otillräckliga vid torpen. Av nybyggnader behöva uppföras vid huvudgården arbetarbostäder för fyra familjer med uthus samt svinhus, vid torpet Furumon ladugård och vid torpet Tyskerud boningshus och ladugård, vilka arbeten beräknas draga en kostnad av omkring 28,000 kronor förutom erforderligt virke från egendomens skog.

Egendomen åvilar avdikningslån i Istrum—Botorps dikningsföretag med 4,465 kronor 6 öre och i Remningstorps vattenavledningsföretag med 3,183 kronor 78 öre.

Vid förrättningen, därvid de till försäljning bestämda lotterna utökats till arealen i enlighet med jorddelningslagens fordringar, hava följande områden saluvärderats. De till avstyckning från egendomen ifrågasatta lotterna äro närmare beskrivna i av extra lantmätaren Lars Kökeritz den 25 november 1930 upprättade arealuppgifter. Värderingen av avrösningsjorden och den växande skogen har verkställts av vederbörande skogstaxator.

Lotten nr I, obebyggd, motsvarande lotten nr II i propositionen nr 102/1926.

Areal 11.58 hektar, därav 6.324 hektar åker, 0.81 hektar äng och odlingsmark samt 3.846 hektar skogsmark och annan avrösningsjord. Saluvärde

5,400 kronor, därav 2,975 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 100 kronor.

Lotten nr II, torpet Tyskerud, motsvarande lotten nr III i propositionen nr 102/1926.

Areal 17.⁰³³ hektar, därav 8.227 hektar åker, 2.792 hektar äng samt 6.014 hektar skogsmark och annan avrösningsjord. Saluvärde 7,650 kronor, därav 3,375 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 240 kronor.

Som köpare av denna lott har anmält sig Emil Sahlqvist, vilken under två år brukat lotten och tidigare under tolv år innehaft torpet Furumon. Då Sahlqvist visat sig vara en arbetsam, ordentlig och duglig jordbrukare, lämpad att förvärva och inköpa ett eget hem, har Sahlqvists anhållan tillstyrkts av uppskattningsnämnden. Sahlqvist har godtagit det uppskattade saluvärdet.

Lotten nr III, obebyggd, motsvarande lotten nr IV i propositionen nr 102/1926.

Areal 22.⁸³⁵ hektar, därav 13.049 hektar åker, 1.312 hektar äng samt 8.474 hektar skogsmark och annan avrösningsjord. Saluvärde 13,400 kronor, därav 7,950 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 220 kronor.

Lotten nr IV, torpet Furumon.

Areal 11.⁰⁷⁷ hektar, därav 7.122 hektar åker, 0.306 hektar äng samt 3.649 hektar skogsmark och annan avrösningsjord. Saluvärde 6,900 kronor, därav 1,775 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 240 kronor.

Som köpare av denna lott har anmält sig Sven Svantesson, vilken under två år brukat lotten. Ehuru Svantesson ej vore berättigad till hembud, har nämnden förordat ansökningsen, då Svantesson syntes hava goda förutsättningar för att kunna skapa ett egnehemsbruk och om honom lämnats goda vitsord. Svantesson har godtagit det uppskattade saluvärdet.

Lotten nr V, torpet Motan.

Areal 20.⁵⁷¹ hektar, därav 9.52 hektar åker, 0.859 hektar äng samt 10.192 hektar skogsmark och annan avrösningsjord. Saluvärde 14,250 kronor, därav 6,000 kronor för skogsmark med växande skog; arrendevärde 300 kronor.

Som köpare av denna lott har anmält sig fjärdingsmannen Oskar Lans, vilken brukat lotten sedan år 1916. Ansökningsen har tillstyrkts av uppskattningsnämnden, då Lans vore väl kvalificerad som köpare av egnehemslägenhet. Lans har godtagit det uppskattade saluvärdet.

Lotten nr VI, lägenheten Karlstorp.

Areal 0.⁶²¹ hektar, därav 0.595 hektar åker och 0.026 hektar skogsmark. Saluvärde 360 kronor; arrendevärde 15 kronor.

Som köpare av denna lott har anmält sig förenämnda Hilma Persson, som äger husen å lotten. Då Hilma Persson och före henne hennes fader tillsammans under omkring 30 år bebott stugan å lotten, vilken byggnad lämnat nöjaktig bostad åt henne och hennes familj, har ansökningsen tillstyrkts av nämnden. Hilma Persson har godtagit det uppskattade saluvärdet.

Lotten nr VII, lägenheten Storön.

Areal 0.⁴⁶² hektar, därav 0.364 hektar åker och 0.098 hektar skogsmark. Saluvärde 195 kronor, därav 50 kronor för skogsmark med växande skog; arrendevärde 10 kronor.

Som köpare av denna lott har anmält sig förenämnde Adolf Abrahamsson, vilken sedan år 1919 äger det å lotten uppförda boningshuset, som lämnar nöjaktig bostad åt honom och hans familj. Ansökningen har tillstyrkts av nämnden. Abrahamsson har godtagit det uppskattade saluvärdet.

Lotten nr VIII utgöres av här ovan berörda område om 5.48 hektar, som ursprungligen ifrågasatts till försäljning men numera föreslagits att ingå i den till naturskyddsområde avsedda marken.

Saluvärde 7,650 kronor; arrendevärde 40 kronor.

Lotten nr IX, huvudgården.

Areal 155.74 hektar, därav 74.404 hektar tomt och åker, 14.968 hektar äng och 66.368 hektar skogsmark. Saluvärde 125,118 kronor 56 öre, avrundat till 125,000 kronor, därav 77,500 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 2,000 kronor.

Ägaren av Remningstorps gård, fil. doktorn Sven Wingqvist, har med förmälan, att han erfarit, att kronoegendomarna Istrum och Rikesätter skulle försäljas, anhållit att bli tillbjuden förvärva dessa egendomar. Då egendomen tarvade dryga byggnadskostnader och med sin svårbrukade jord komme att lämna ett mindre tillfredsställande arrende, har uppskattningsnämnden förordat försäljning av lotten nr IX till Wingqvist.

Uppskattningsnämnden har ansett, att det under nu rådande konjunkture vore uteslutet att kunna med fördel försälja de obebyggda lotterna nr I och III, vilka dessutom på grund av sin ensidiga beskaffenhet (nr I innehölle blott mossjord och nr III blott torr sandjord) vore mindre lämpliga för egnahemsbildning. De borde därför försäljas tillsammans med huvudgården. Skulle den till naturskyddsområde föreslagna delen ej komma till användning för detta ändamål, borde denna mark försäljas till tomter enligt tidigare uppgjort förslag.

Köpeskillingarna för lotterna nr II, IV och V borde erläggas under egnahemsvillkor, under det att köpeskillingarna för övriga lotter borde betalas kontant vid tillträdet.

I en till domänstyrelsen ingiven, den 22 februari 1931 dagtecknad skrift har *domänintendenten* meddelat, att uppskattningsnämnden ansett, att optionsrätt för nuvarande arrendatorn, Gottfrid Hemberg, vilken brukat egendomen sedan år 1919, ej kunde ifrågakomma efter vad som kommit i dagen vid rättegång mot honom, vid vilken Hemberg såväl i häradsrätten som i hovrätten fällts för olaga skogsavverkning och foderförsäljning m. m.

Överlantmätaren har, då av uppskattningsnämndens uttalanden framginge, att de obebyggda lotterna nr I och III med hänsyn till omfång och belägenhet samt beskaffenhet i övrigt icke vore sådana, att de enligt de föreliggande förhållandena kunde på ett varaktigt sätt användas såsom fastigheter för sig för jordbruksändamål, framhållit, att ett avskiljande av lotterna genom avstyckning icke kunde äga rum. Överlantmätaren delade därför den meningen, att nämnda båda lotter borde försäljas tillsammans med huvudgården. Hinder för avstyckning av övriga lotter föreläge enligt överlantmätarens mening icke. Lotterna borde äga rätt till nödiga vägar, men frågan huru detta lämpligast skulle ordnas borde

definitivt avgöras först i sammanhang med en blivande avstyckning. Huvudgårdsslotten borde vid avstyckningen bli stamfastighet med bibehållande av mantalet. Slutligen har överlantmätaren anført, att, då egendomen bestod av två jordeboksenheter, för vilka vid den 10 september 1921 fastställt laga skifte å Istrums skifteslag skilda ägolotter utlagts, det för genomförande av styckningsförslaget syntes bli erforderligt, att de båda fastigheterna sammanlades till en fastighet. Åtgärder därför borde lämpligen vidtagas snarast, så att sammanläggningen vore klar, när avstyckningen skulle ske.

Efter granskning och kontroll av det utav vederbörande skogstaxator upprättade värderingsinstrumentet har *överjägmästaren* ansett nödvändigt verkställa en omarbetning av instrumentet i vissa avseenden beträffande huvudgårdsslotten. Överjägmästaren har därvid beräknat nettovärdet av skogsmarken och den växande skogen för nämnda lott till 65,618 kronor.

Detta ärende har *domänstyrelsen* med utlåtande den 24 februari 1931 underställt Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen för egen räkning anført följande.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 juli 1927 hade arrendatorn av egendomen medgivits tillstånd att jämte övriga deltagare i ett vattenavledningsföretag, benämnt »Remningstorps sjösänkingsföretag av år 1927» söka och vinna delaktighet i lån från statens avdikningslånefond, med skyldighet för arrendatorn att, därest lån bleve beviljat, gälda de under återstående arrendetiden å den arrenderade egendomen belöpande annuiteterna å lånet.

Styrelsen förordade uppskattningsnämndens förslag, att till ägaren av Remningstorps gård skulle försälas de i uppskattningsprotokollet av den 20 november 1930 omförmälda lottorna nr I, III och IX av egendomen Istrum. I likhet med överjägmästaren ansåge styrelsen det av skogstaxatorn upptagna värdet å skogsmarken och skogen till lotten nr IX alltför högt, och torde samma värde icke skäligen kunna beräknas högre än 65,618 kronor. Saluvärdet för nämnda tre lotter skulle härigenom komma att uppgå till 132,036 kronor, varifrån vid tillämpning av återköpsrättsinstitutet avdrag skulle göras med 10 procent. Som nettovärde återstode då 118,833 kronor, vilket lämpligen borde avrundas uppåt till 120,000 kronor. Sistnämnda belopp hade Wingqvist genom befullmäktigat ombud inför styrelsen förklarat sig villig erlægga kontant vid tillträdet under angivna villkor. Enligt uppgift under hand av domänintendenten torde det av domänstyrelsen i skrivelsen den 17 februari 1928 till fridlysning såsom naturminnesmärke ifrågasatta området vara identiskt med här ovan berörda område om 5.48 hektar (lotten nr VIII). Då styrelsen i avsaknad av handlingarna i berörda ärende icke varit i tillfälle kontrollera denna uppgift, torde, för den händelse någon skiljaktighet i gränserna områdena emellan skulle föreligga, försäljningslotten böra angivas såsom lotten nr I + III + VIII + IX med undantag av det område, som av domänstyrelsen i nämnda skrivelse ifrågasatts till fridlysning såsom naturminnesmärke.

Med anledning av vad domänintendenten anført beträffande arrendatorn Gottfrid Hemberg hade styrelsen inhämtat, att Hemberg efter

stämning av landsfiskalen Paul Anger genom Skånings- och Valle häradsrätts den 15 juli 1930 meddelade utslag jämlikt 24 kap. 7 § strafflagen dömts för olaga avverkning å egendomen vintern 1928—1929, olovligt bortförande av grus sommaren 1925 och olovligt bortförande av hö hösten 1926 att böta 300 kronor till kronan samt utgiva visst skadestånd till Kungl. Maj:t och kronan.

Efter av Hemberg häröver anförda besvär hade Göta hovrätt genom utslag den 1 december 1930, enär straff för ifrågakomna bortförande av grus varit förfallet vid tiden för åtalets anställande, med upphävande av häradsrättens utslag, såvitt Hemberg därigenom dömts till ansvar för bortförande av grus, förklarat Angers ansvarstalan härutinnan icke kunna bifallas. Beträffande Angers ansvarstalan i övrigt hade hovrätten prövat lagligt på det sätt ändra häradsrättens utslag, att Hemberg jämlikt 24 kap. 3 och 7 §§ strafflagen dömts att böta 100 kronor för avverkningen och 40 kronor för bortförandet av höet eller sålunda sammanlagt 140 kronor till kronan. I ersättningsfrågorna hade häradsrättens utslag fastställts.

Hovrättens utslag hade vunnit laga kraft.

Uppskattningsnämndens förslag i övrigt hade icke föranlett någon erinran från domänstyrelsens sida. Vederbörande innehavare av torpet Motan och de två bostadslägenheterna torde kunna tillförsäkras hembudsrätt vid lotternas försäljning med stöd av 1929 års författning. Sådan rätt torde emellertid författningsenligt icke tillkomma innehavarna av de två övriga lotterna. Då frågan om försäljningen av egendomens huvudgård måste underställas riksdagens prövning, ville styrelsen föreslå, att i samband därmed dylik rätt utverkades för innehavarna av sistnämnda lotter.

Styrelsen hade gått i författning om sammanläggning av de två särskilda jordbruksenheter, av vilka egendomen bestode, till en fastighet enligt överlantmätarens förslag.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har, efter remiss, förklarat sig intet hava att erinra mot domänstyrelsens förslag.

Den 11 december 1931 har *domänstyrelsen* överlämnat en skrivelse från Fritiof Ståhl, vari denne anhållit att få inköpa huvudgårdslotten.

Även jag anser, att egendomen bör försäljas. I avseende å försäljningssättet vill jag, som under hösten 1931 besökt egendomen, tillstyrka den ändring i domänstyrelsens förslag, att försäljningen av huvudgårdslotten (nr I + III + VIII + IX med undantag av förberörda naturskyddsområde) sker jämlikt 15 § i förenämnda förordning i stället för, såsom styrelsen ifrågasatt, med hembud för doktor Wingqvist. Med hänsyn till det sålunda föreslagna försäljningssättet torde något villkor om återköpsrätt ej behöva stadgas. Saluvärdet å berörda lott torde böra sättas till 120,000 kronor. Mot styrelsens förslag i övrigt har jag intet att erinra.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva.

- att av kronoegendomen 1 mantal Istrum nr 1 Storegård och $\frac{1}{2}$ mantal Istrum nr 2 Lillegård i Istrums socken av Skaraborgs län må med tillträde å dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, försälas

dels de i uppskattningsinstrumentet av den 20 november 1930 omförmälda lotterna nr II, IV, V, VI och VII var för sig jämlikt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med saluvärden av respektive 7,650, 6,900, 14,250, 360 och 195 kronor ävensom med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för Emil Sahlqvist till lotten nr II, för Sven Svantesson till lotten nr IV och för Oskar Lans till lotten nr V samt enligt 10 § i förordningen för Hilma Persson till lotten nr VI och för Adolf Abrahamsson till lotten nr VII; skolande i övrigt vid försäljningarna gälla, *att* lotterna överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, *samt att* inga andra än kronan tillhöriga hus ingå i försäljningarna,

dels ock den i sistnämnda uppskattningsinstrument omförmälda lotten nr I + III + VIII + IX med undantag av det område, som av domänstyrelsen i skrivelse den 17 februari 1928 ifrågasatts till fridlysning såsom naturminnesmärke, med ett saluvärde av 120,000 kronor enligt 15 § i förenämnda förordning samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köparen skall ansvara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskyl-der ävensom annuiteter för egendomen åvilande avdikningslån och andra kostnader för egendomen be-rörande torrlägningsföretag, *att* inga andra än kro-nan tillhöriga hus ingå i försäljningen, *att* köparen berättigas bekomma det foder, som arrendatorn har att vid avträdet lämna utan ersättning, *samt att* Ist-rums elektriska distributionsförening förbehålles rätt att hava en transformatoranläggning kvarstående vid lotten.

11:o.

Högsböla nr 1   Efter därom av 1931 års riksdag lämnat medgivande (prop. nr 11 p. 9; R. skr.
Sörgården   nr 57) förordnade Kungl. Maj:t den 27 mars 1931, att kronoegendomen $\frac{3}{4}$
m. m. i Skara-   mantal Högsböla nr 1 Sörgården jämte Sörgårdslyckan nr 1, en åker, och
borgs län.

Sävalyekan nr 1, ett soldattorp, i Bergs socken av Skaraborgs län skulle — med undantag av ett tidigare därifrån försålt område om 0.14 hektar även — som ett å en av distriktslantmätaren Tor Hjertquist år 1924 upprättad karta med litt. A betecknat område om 2.806 hektar — försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot en köpeskilling av 44,400 kronor, att erläggas jämlikt bestämmelserna i 21 § och 22 § B i nämnda förordning, med hembuds rätt enligt 9 § första stycket i samma förordning för egendomens arrendator Robert Samuelsson samt med tillträdes rätt för köparen den 14 mars 1932, då för egendomen gällande arrendekontrakt skulle upphöra att gälla; och skulle vid försäljningen i övrigt iakttagas, att fastigheten överlåtes i det skick, vari den på grund av bestämmelserna i nämnda kontrakt skulle av arrendatorn överlämnas, att innehavaren av det med litt. A betecknade området skulle äga rätt att använda utfartsväg över fastigheten, samt att köparen skulle vara skyldig respektera Nykvarn-Tidans kraftaktiebolag jämlikt resolution den 1 januari 1931 medgiven rätt att hava elektrisk ledning framdragen över fastigheten.

Med skrivelse den 2 oktober 1931 har domänstyrelsen med anledning av en därom av förenämnde Samuelsson gjord framställning underställt Kungl. Maj:ts prövning uppkommen fråga om viss nedsättning av köpeskillingen för nyssnämnda egendom.

Samuelsson har meddelat, att han på grund av det stora prisfall å såväl jord som skog, som inträffat sedan egendomen år 1928 saluvärderades, ansett sig icke kunna till angivet pris inköpa densamma. Egendomens åbyggnader, med undantag av svinhuset, vore tillika mycket gamla och bristfälliga samt tarvade snar ombyggnad, varjämte det rotvärde, som åsatts skogen vid värderingen, numera finge anses synnerligen högt. Ehuru Samuelsson gärna önskade förvärva egendomen, kunde han av nämnda skäl icke under nuvarande förhållanden betala högre köpeskilling för densamma än 38,300 kronor.

Domänintendenten har i avgivet yttrande tillstyrkt egendomens försäljning till ett nedsatt pris av 39,000 kronor samt därvid anført: Egendomen hörde till dem, som drabbats hårdast av prisfallet på jord och skog, enär densamma vore stenbunden och låge grunt å berget samt till följd därav vore mycket arbetskrävande och under torkår lämnade osäker skörd. Åbyggnaderna vore i så bristfälligt skick, att snar ombyggnad krävdes. Därjämte vore skogsskiftena spridda och svårtillgängliga, vilket försenade och fördyrade en avverkning. Med hänsyn till kostnaderna för egendomens bebyggande och den på grund därav under en följd av år blivande dåliga avkastningen ansåge domänintendenten ekonomiskt fördelaktigast, att egendomen försålles till reducerat pris.

Länsstyrelsen har på av domänintendenten anförda skäl tillstyrkt dennes förslag.

Överjägmästaren har franhållit, att Samuelssons framställning, i vad densamma avsåge för skogen beräknat saluvärde, i viss mån syntes berättigad, då detta saluvärde beräknats med stöd av för respektive virkessortiment vid arsskiftet 1928—1929 gällande priser, vilka i förevarande fall

kunde anses ligga cirka 10 procent över de nu gällande. Saluvärdet å skog och skogsmark borde därför sänkas från tidigare föreslagna 25,200 kronor till 22,300 kronor.

Domänstyrelsen har för egen del — under åberopande av vad domänintendenten och överjägmästaren anfört — förordat en nedsättning av egendomens saluvärde till 39,000 kronor, till vilket pris Samuelsson förklarat sig villig att under i övrigt föreskrivna villkor inköpa egendomen, därvid av köpeskillingen skulle erläggas 4,000 kronor kontant vid köpekontraktets underskrivande samt återstoden 35,000 kronor vid tillträdet.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till i ärendet upplysta omständigheter samt förhållandena i övrigt å fastighetsmarknaden anser jag den av myndigheterna förordade nedsättningen i egendomens saluvärde skälig. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande kronoegendom Högsböla nr 1 Sörsgården i Bergs socken av Skaraborgs län med undantag av angivna områden må, under iakttagande i övrigt av förut bestämda villkor, försäljas till egendomens arrendator Robert Samuelsson mot en köpeskillning av 39,000 kronor, varav skola erläggas 4,000 kronor vid köpekontraktets underskrivande och återstoden, 35,000 kronor, vid tillträdet.

12:o.

*Södra Eds-
berg nr 1 i
Värmlands
län.*

Den 2 juni 1916 medgav Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande, att från förutvarande häradshövdingbostället 1 mantal Södra Edsberg nr 1 i Segerstads socken av Värmlands län finge försäljas lägenheterna Bråten och Liljenäsgärdet, varjämte Kungl. Maj:t förordnade, att återstoden av egendomen skulle avsättas till kronopark. Från egendomen har sedermera, i enlighet med riksdagens medgivande, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1927 försäls lägenheten Ranviken. Kungl. Maj:t har vidare den 13 april 1922 förordnat, att huvudgården å egendomen skulle utarrenderas såsom jordbruksegendom jämlikt kungörelsen den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner, och har domänstyrelsen på grund av nämnda föreskrift genom kontrakt den 2 februari 1923 utarrenderat huvudgården till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 1,600 kronor. I avvaktan på lösning av frågan om egendomens disposition efter sistnämnda tidpunkt har huvudgården av styrelsen ytterligare upplåtits på arrende till den 14 mars 1932 mot en årlig avgäld av 500 kronor. Å kronoparken befintliga lägenheten Sandbråten ävensom torpet Fallet hava genom skogsstatens försorg utarrenderats till den 14 mars 1932

mot en årlig avgäld för Sandbråten av 80 kronor och för Fallet av 120 kronor.

Karta med beskrivning över egendomen har upprättats år 1926 av distriktslantmätaren E. Högdahl.

Kronojordstyckningssakkunniga, som under år 1926 besiktigat egendomen, hava, då stallbyggnaden torde kunna nyttjas ännu ett tiotal år framåt och övriga hus vore goda och fullt tillräckliga (ladugård, loge och lador nybyggda), ansett ett frånskiljande av mindre jordbruk icke böra för det dåvarande ifrågakomma, utan borde egendomen ånyo utarrenderas. En av de sakkunniga, ledamoten av riksdagens första kammare Elof B. Andersson i Fältenborg, har emellertid ansett det knappast vara med statens intressen förenligt att bibehålla egendomen utan tillrätt densammas försäljning i en lott. Som skäl härför åberopas, att egendomen med dess i förhållande till arealen stora byggnader vore mindre lämplig för styckning till småbruk. Jämväl behövde inom den närmaste tiden nytt häststall uppföras.

Uppskattningsförrättningar hava hållits dels under år 1927 och dels under år 1931. Av de över förrättningarna förda instrumenten jämte tillhörande handlingar, däribland förenämnda karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Kronoegendomen i fråga är belägen 6 kilometer från Vålbergs anhaltsplats och 10 kilometer från Edsvalla station, båda å Bergslagens järnväg, samt 22 kilometer från Karlstad.

I kronans ägo kvarvarande del av egendomen, bestående av såväl huvudgården som det till kronopark avsatta området, omfattar en areal av 338.69 hektar, därav 50.047 hektar åker, 0.669 hektar äng, 0.692 hektar odlingsmark och 287.282 hektar avrösningsjord.

Ägoinnehavet är uppdelat i två skiften, ett större, hemskiftet, omfattande själva huvudgården samt huvudsakliga delen av kronoparken, och ett mindre, Hanviksskiftet, beläget 3 kilometer sydost om hemskiftet. Detta senare skifte ingår i kronoparken.

Huvudgårdens areal utgör 43.721 hektar, därav 43.362 hektar åker och 0.359 hektar äng. Åkern, som består av ler- och sandmylla på lerbotten, ligger i regelbundna fält. Byggnaderna äro delvis gamla. Nyuppförda äro fähus, loge och lada. Stall, svinhus och vedbod tarva omedelbar ombyggnad. Huvudgården innehaves sedan år 1923 av Arvid Carlsson Edsgård, vilkens fader före honom brukat egendomen i 34 år.

Torpet Fallet är bebyggt med kronan tillhöriga hus. Torpet har sedan år 1920 brukats av Per Johan Berglund. Lägenheten Sandbråten är obebudd. Huvudgårdens arrendator brukar lägenheten sedan år 1923.

Jämlikt resolution den 27 januari 1922 har Nors och Segerstads elektriska andelsförening m. b. p. a. berättigats att över kronoparken Edsberg framdraga elektriska högspänningsledningar.

Vid arrendeuppskattningen år 1927 förordade *uppskattningsnämnden*, med hänsyn till de jämförelsevis dryga kostnader för erforderliga nybyggnader å huvudgården, dennas försäljning. Till huvudgården skulle emellertid därvid läggas nödig skogsmark. Den föreslagna försäljningslotten har å förenämnda karta utmärkts samt betecknats med siffran I.

1931 års *uppskattningsnämnd* har biträtt det av 1927 års uppskattnings-

nämnd framlagda försäljningsförslaget men tillika hemställt, att i försäljningslotten skulle ingå ytterligare ett område av kronoparken, nämligen lägenheten Sandbråten. Försäljningslotten skulle därigenom komma att omfatta dels de å kartan med nr I betecknade områdena, dels ägofiguerna nr 73—75, motsvarande lägenheten Sandbråten, och dels ett område, i uppskattningsinstrumentet angivet såsom ägofignren av 111, detta senare område å ovannämnda kartan utmärkt genom en heldragen blyertslinje. Lottens areal skulle utgöra 78.49 hektar, därav 46.642 hektar tomt och åker, 1.051 hektar ängs- och odlingsmark samt 30.797 hektar avrösningsjord. Saluvärdet är beräknat till 37,000 kronor, därav 6,297 kronor för skogsmark med därå växande skog. Uppskattningsmännen hava förordat hembuds rätt för arrendatorn Edsgård, som förklarat sig villig att till åsatt saluvärde förvärva lotten. Föreskrifter rörande särskilda villkor om lottens användning hava uppskattningsmännen icke ansett nödigt föresla, liksom icke heller bestämmelser om återköpsrätt för kronan. Skulle sådan återköpsrätt likväl befinnas erforderlig, hava uppskattningsmännen förordat en nedsättning i saluvärdet med 15 procent. Värderingen av fastigheten har verkställts under förutsättning, att densamma överlåtes i det skick, vari den på grund av gällande arrendekontrakt skall av arrendatorn vid arrendetidens utgång avträdas.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Överlantmätaren har icke ansett hinder ur lantmäteriteknisk synpunkt föreligga för lottens avstyckning.

Med utlåtande den 20 november 1931 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, därvid styrelsen för egen del anför:

Huvudgården med det tillägg i ägoinnehav, som av 1931 års uppskattningsnämnd förordats, borde försälas. Styrelsen funne det nämligen icke vara för statsverket ekonomiskt fördelaktigt att, enär så stora och jämförelsevis dyrbara nybyggnader erfordrades för egendomens försättande i ordentligt skick, bibehålla densamma, helst som icke högre arrendeavgäld än 1,300 kronor, eller 300 kronor mindre än vad förut för egendomen utgått, kunde beräknas.

Samma uppfattning hade för övrigt uttalats av en utav kronojordstyckningssakkunniga, medan de två övriga med hänsyn till egendomens olämplighet för uppstyckning i mindre jordbruk förordat egendomens fortsätta utarrendering. Det torde för övrigt vara mer än ovisst, om ens den beräknade arrendeavgälden av 1,300 kronor kunde under nu rådande depressionstider erhållas. Egendomen borde givetvis försälas med full och oinskränkt äganderätt. Mot det föreslagna saluvärdet, 37,000 kronor, hade styrelsen ingen erinran. Hembud borde tillerkännas nuvarande arrendatorn Arvid Carlsson Edsgård.

Styrelsen har föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1933.

*Departements
chefen.*

Av dem, som i ärendet yttrat sig, hava samtliga med undantag för två av kronojordstyckningssakkunniga förordat egendomens försäljning, och har som skäl härför anförts förestående nybyggnader samt svårigheten att under rådande depressionstid erhålla nöjaktig arrendeavkastning. På sålunda anförda skäl vill även jag förorda försäljning av egendomen, och

hemställer jag fördenskull i anslutning till domänstyrelsens förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Södra Edsberg nr 1 i Segerstads socken av Värmlands län må enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. försälas förenämnda område om 78.49 hektar med ett saluvärde av 37,000 kronor och med hembuds rätt enligt 9 § första stycket i förordningen för arrendatorn Arvid Carlsson Edsgård, skolande vid försäljningen i övrigt iakttagas, att lotten må tillträdas den 14 mars 1933, samt att, därest de Nors och Segerstads elektriska andelsförening m. b. p. a. tillhöriga, av Kungl. Maj:t den 27 januari 1922 koncessionerade kraftledningarna äro framdragna över mark, som ingår i försäljningslotten, köpare är skyldig att respektera andelsföreningens rätt.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt uti de under 1:o—12:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Maj:t Konungen lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.